Elektronicznie podpisany przez:
Janusz Legacki
dnia 29 marca 2023 r.

UCHWAŁA NR XLVI/260/23
RADY GMINY STARY LUBOTYŃ

z dnia 29 marca 2023 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2023-2030.

Na podstawie art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2023 poz. 40) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2023-2030, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Wójtowi Gminy Stary Lubotyń.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Janusz Legacki

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XLVI/260/23

Rady Gminy Stary Lubotyń

z dnia 29 marca 2023 r.

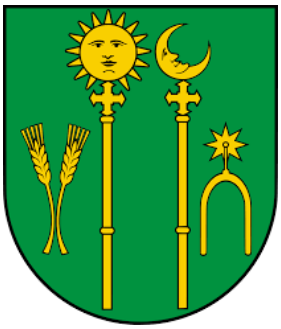

Strategia Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2023-2030

Stary Lubotyń 2023

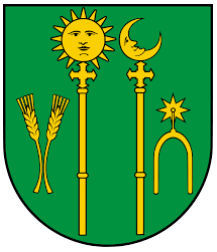

Zamawiający:
Gmina Stary Lubotyń
Stary Lubotyń 42
07-303 Stary Lubotyń

Wykonawca:
Westmor Consulting Urszula Wódkowska
Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek
Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Autorzy:
Karolina Drzewiecka – Kierownik Projektu
Joanna Kaszubska – Konsultant

Spis treści

Wstęp ... 4

1. Wnioski z diagnozy ... 8

1.1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Stary Lubotyń ... 8

1.2. Analiza SWOT ... 23

1.3. Potencjał Gminy Stary Lubotyń ... 24

1.4. Bariery i potrzeby rozwojowe Gminy Stary Lubotyń ... 25

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych i oczekiwane rezultaty planowanych działań ... 28

2.1. Cel strategiczny 1. Zintegrowane społeczeństwo i korzystne warunki mieszkaniowe ... 30

2.2. Cel strategiczny 2. Efektywny sektor gospodarczy i ukształtowana oferta turystyczno - rekreacyjna ... 38

2.3. Cel strategiczny 3. Harmonijny ład przestrzenny oraz czyste środowisko naturalne ... 45

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy ... 51

4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Stary Lubotyń ... 56

5. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań ... 59

6. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy Stary Lubotyń ... 65

7. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych ... 65

8. Źródła finansowania Strategii Rozwoju ... 68

Spis tabel i rysunków ... 83

Wstęp

Strategia rozwoju jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń, implikując przejście ze stanu istniejącego do pożądanego, wyrażonego w wizji rozwoju. Strategia rozwoju stanowi najważniejszy dokument przygotowywany przez samorząd gminny, który określa priorytety i cele rozwoju społeczno-gospodarczego danej jednostki.

Niniejszy dokument strategiczny stanowi również podstawę do opracowania i wdrażania projektów współfinansowanych m.in. ze środków zewnętrznych.

W ramach prac nad strategią rozwoju przeprowadzono diagnozę, której celem była analiza potencjału społeczno-gospodarczego Gminy Stary Lubotyń, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i działań[1].

W oparciu o wnioski z przeprowadzonej analizy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy w Strategii Rozwoju przedstawiono plan działań do 2030 roku. Określone zostały następujące elementy: misja i wizja rozwoju, cele strategiczne i operacyjne oraz sposób realizacji i finansowania Strategii, ze wskazaniem podmiotów zaangażowanych w jej wdrażanie. Ponadto przedstawiono działania, które pozwolą osiągnąć zakładane długookresowe cele strategiczne.

Uwarunkowania programowe

Strategia Rozwoju Gminy Stary Lubotyń stanowi dokument bazowy, który określa, jakie działania powinny być wdrażane, aby wspierać dalszy rozwój Gminy, przede wszystkim w sferze społecznej i gospodarczej, ale także wpływać na ożywienie sfery kulturalnej i turystycznej z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Przy jej formułowaniu, pod uwagę wzięto założenia obowiązujących dokumentów strategicznych wyższego rzędu, tj.:

- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.,
- Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022,
- Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze,

Poniżej dokonano opisu zgodności założeń strategicznych Gminy Stary Lubotyń z dokumentami wyższego rzędu.

[1] Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Stary Lubotyń stanowi odrębny raport. W niniejszej Strategii uwzględniono najważniejsze wnioski z diagnozy.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia została przyjęta uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. 2017 poz. 260). Głównym celem Strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

W dokumencie określono następujące cele szczegółowe:

- cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną,
- cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony,
- cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Cele zakładane do realizacji przez Gminę Stary Lubotyń wpisują się w cele i podporządkowane im następujące kierunki działań zawarte w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju:

- cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną:
  - kierunek interwencji: stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny, instytucje publiczne wspierające rozwój podmiotów sektora oraz wsparcie lokalnych motorów przedsiębiorczości,
- cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:
  - kierunek interwencji: aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta, rozwój obszarów wiejskich i wzmocnienie sprawności administracyjnej samorządów terytorialnych oraz ich zdolności do współpracy z partnerami na rzecz rozwoju,
- cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu:
  - kierunek interwencji: zwiększenie efektywności programowania rozwoju poprzez zintegrowanie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego oraz zapewnienie realnej partycypacji społecznej.

Przyjęte w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju działania w pierwszym rzędzie dotyczą zwiększania konkurencyjności gospodarki poprzez innowacje, eksport i wzrost wartości kapitałów uruchamianych na inwestycje w sektorze przedsiębiorstw (cel szczegółowy I), pełniejsze wykorzystanie zasobów społecznych i terytorialnych (cel szczegółowy II) oraz przedsięwzięcia zwiększające efektywność funkcjonowania instytucji państwa, służących przedsiębiorstwom i obywatelom (cel szczegółowy III). Cele i kierunki działań przyjęte w Strategii Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2023-2030 wpisują się w te działania.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. i został przyjęty przez Radę Ministrów Uchwałą nr 102 z dnia 17 września 2019 r. (M.P. 2019 poz. 1060). Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Powyższy cel realizowany jest poprzez trzy cele szczegółowe polityki regionalnej:

1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Założenia strategiczne Gminy Stary Lubotyń zostały określone z uwzględnieniem postanowień Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

Strategia została przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą nr 105 z dnia 24 września 2019 r. (M.P. z 2019 r. poz. 1055).

Cel główny Strategii brzmi: Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa ruchu uczestników i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym. Zrealizowanie powyższego celu wymagać będzie osiągnięcia następujących kierunków interwencji:

- kierunek interwencji 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce;
- kierunek interwencji 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym;
- kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności;
- kierunek interwencji 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów;
- kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko;

— kierunek interwencji 6: poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Założenia strategiczne Gminy Stary Lubotyń obejmujące dalsze prace w zakresie rozwoju i modernizacji infrastruktury drogowej oraz ograniczające negatywny wpływ transportu na środowisko, wpłyną na osiągnięcie celu głównego Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022

Program przyjęty został uchwałą nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r.

Celem głównym Programu jest: Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami.

Powyższy cel realizowany będzie przez trzy następujące cele szczegółowe:

1. Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego.
2. Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.
3. Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego.

Jednym z celów operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Stary Lubotyń jest rozwój usług kultury oraz ochrona wartości i kształtowanie dziedzictwa kulturowego, w ramach którego prowadzone będą działania realizujące wyżej wymienione cele szczegółowe. Zgodnie z powyższym oba dokumenty są ze sobą spójne.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze

Strategia została przyjęta uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 r. w sprawie Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze. Jest ona najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym kierunki polityki rozwoju w perspektywie średnio- i długookresowej, wskazującym główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty. Jest też punktem odniesienia dla innych dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych na poziomie regionalnym oraz lokalnym.

Wizja Strategii brzmi: Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie.

Celem głównym określonym w Strategii Rozwoju Województwa jest zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwały i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska.

Powyższe założenia zostaną osiągnięte poprzez realizację następujących obszarów działań i celów rozwojowych:

— gospodarka:

- konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze,

— dostępność:
  - dostępne i mobilne Mazowsze,

— środowisko i energetyka:
  - zielone, niskoemisyjne Mazowsze,

— społeczeństwo:
  - Mazowsze zintegrowane społecznie,

— kultura i dziedzictwo:
  - Mazowsze bogate kulturowo.

Wyżej wymienione cele na szczeblu wojewódzkim są spójne z celami rozwojowymi określonymi przez Strategię Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2023-2030. Realizacja ich założeń wpłynie na osiągnięcie zakładanych efektów na terenie gminy i województwa mazowieckiego.

1. Wnioski z diagnozy

Zgodnie z art.10a ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2023 poz. 225) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. W ramach przeprowadzonej diagnozy dokonano analizy sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Ponadto uwzględniono analizę zdolności inwestycyjnej Gminy i potencjału jakości życia, w tym wyniki badania ankietowego.

Kompleksowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Stary Lubotyń na potrzeby opracowania niniejszej Strategii Rozwoju stanowi odrębny raport.

1.1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Stary Lubotyń

Położenie geograficzne i komunikacyjne

Gmina Stary Lubotyń jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie ostrowskim. Jednostka samorządowa podzielona jest na 26 sołectw: Budziszki, Chmielewo, Gawki, Gniazdowo, Grądziki, Gumowo, Klimonty, Kosewo, Koskowo, Lubotyń-Kolonia, Lubotyń-Morgi, Lubotyń-Włóki, Podbiele, Podbielko, Rabędy, Rogowo – Folwark, Rogówek, Rząśnik, Stary Lubotyń, Stary Turobin, Sulęcin Szlachecki, Sulęcin Włościański, Świerże, Turobin-Brzozowa, Żochowo i Żyłowo.

Rysunek 1. Położenie gminy Stary Lubotyń na tle województwa mazowieckiego i powiatu ostrowskiego

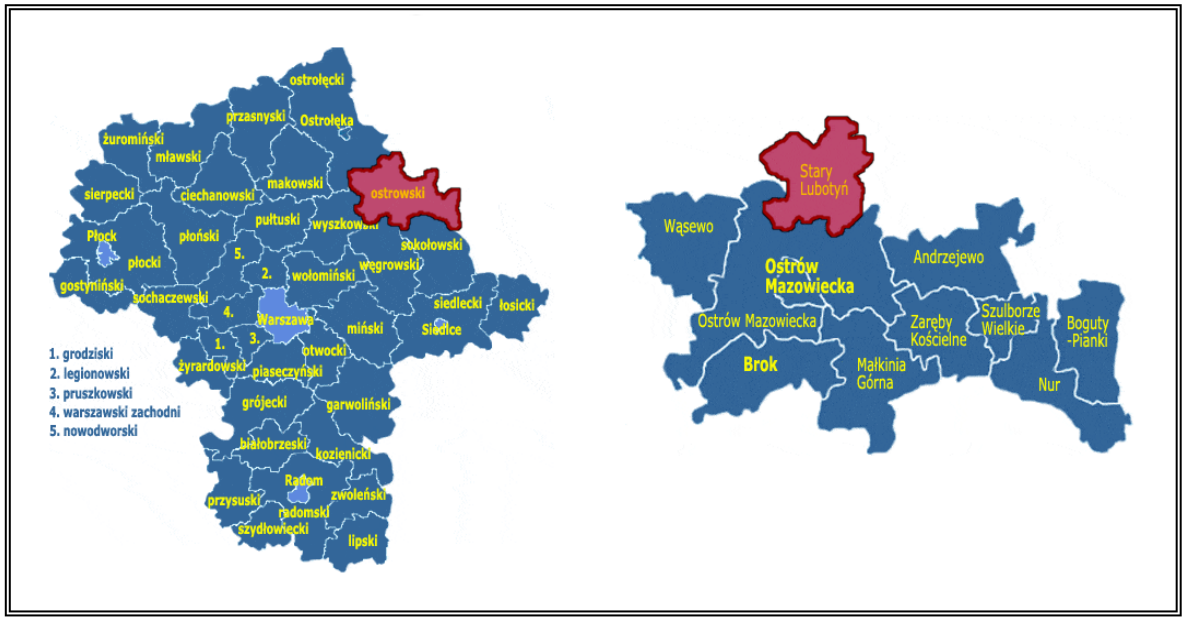

Źródło: http://gminy.pl/

Sąsiaduje ona z:

- gminą wiejską Czerwin, powiat ostrołęcki, województwo mazowieckie,
- gminą wiejską Śniadowo, powiat łomżyński, województwo podlaskie,
- gminą wiejską Szumowo, powiat zambrowski, województwo podlaskie,
- gminą wiejską Ostrów Mazowiecka, powiat ostrowski, województwo mazowieckie.

Gmina zajmuje powierzchnię 110 km², co stanowi 9,03% powierzchni powiatu ostrowskiego oraz 0,31% województwa mazowieckiego. Na terenie gminy Stary Lubotyń przeważają użytki rolne oraz grunty leśne, oraz zadrzewione i zakrzewione – co świadczy o rolniczym charakterze jednostki.

Przez obszar gminy nie przebiegają istotne w skali kraju szlaki komunikacyjne. Główny szlak komunikacyjny na tym obszarze stanowi droga wojewódzka nr 677 (DW677) relacji Łomża – Ostrów Mazowiecka w ciągu łączącym Warszawę z Pojezierzem Suwalsko-Augustowskim. Droga wojewódzka nr 677 łączy się sąsiednim Ostrowie Mazowieckim z drogą ekspresową S8, która jest istotnym fragmentem międzynarodowej drogi E67, która wiedzie od Pragi (stolicy Czech) aż po Helsinki (stolica Finlandii). Ponadto odcinek drogi ekspresowej S8 Warszawa-Ostrów Mazowiecka stanowi część trasy o nazwie Via Baltica, która docelowo ma ułatwić przemieszczanie się między Warszawą i Tallinem (stolicą Estonii).

Układ drogowy gminy tworzy również system dróg powiatowych i gminnych, które pełnią funkcję powiązań zewnętrznych i wewnętrznych gminy oraz stanowią bezpośrednią obsługę przylegających do dróg nieruchomości. Stan techniczny dróg jest zadowalający.

Przez gminę nie przebiega żadna linia kolejowa.

Środowisko przyrodnicze

Na terenie gminy Stary Lubotyń przeważają użytki rolne, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, co świadczy o rolniczym charakterze jednostki. W krajobrazie gminy dominują rozległe pola uprawne, łąki i pastwiska. Pozostałe grunty rolne pokryte są podstawowo przez pola uprawne, w większości zajęte przez zasiewy.

Naturalnym bogactwem gminy są lasy. Lesistość (wskaźnik pokrycia lasem określonej powierzchni) gminy w 2021 r. wyniosła 16,30%, co jest wartością niższą od średniej wartości dla województwa mazowieckiego (23,50%) oraz kraju (29,60%).

Lasy występują w centralnej, południowo-wschodniej, południowej i południowo-zachodniej części gminy. Obecność w tym rejonie lasów jest związana z bardzo niską jakością gleb i nieopłacalnością upraw rolnych. Po dawnej Puszczy Kurpiowskiej porastającej te tereny na obszarze gminy pozostały luźne zadrzewienia. W części południowo-wschodniej znajduje się również nieduży fragment lasów Puszczy Białej. Natomiast do wschodniej granicy gminy przylegają lasy Czerwonego Boru. Wyjątkowo cenny pod względem różnorodności gatunkowej jest obszar torfowiska położony przy południowej granicy gminy, w pobliżu wsi Rabędy, za wałem kemowym. Wyróżnia się on małym stopniem przekształceń siedliska, dużym stopniem naturalności zbiorowiska roślinnego i zgodnością z siedliskiem.[2]

Zgodnie z danymi w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody w granicach administracyjnych gminy znajduje się tylko jedna forma ochrony przyrody i jest nią Obszar Natura 2000 (Dyrektywa ptasia) Puszcza Biała (PLB140007).

Na obszarze gminy, zlokalizowane są dwa korytarze ekologiczne. Jest to korytarz **Czerwony Bór** GKPnC-5A zajmujący wschodnią część gminy oraz **Dolina rzeki Ruż** GKPnC-5B zlokalizowana w części północnej gminy. Powyższe korytarze należą do Krajowej sieci ekologicznej ECONET Polska, pełniąc funkcję międzynarodowych korytarzy ekologicznych. Ponadto na obszarze gminy występują również lokalne korytarze ekologiczne zlokalizowane głównie wzdłuż dolin rzecznych i obniżeń terenu.

Gmina pod względem hydrograficznym należy do regionu wodnego środkowej Wisły wchodzącego w skład obszaru dorzecza Wisły. Główną rzeką przepływającą przez ten obszar jest rzeka Orz. W granicach administracyjnych Gminy Stary Lubotyń nie występują wody zaliczane do głównych jezior. Znajdują się za to mniejsze jeziorka, zbiorniki, stawy, rzeki, kanały i strumienie.

[2] Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń. Uchwała nr XIII/140/20 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 30 grudnia 2020 r.

Do Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) rzecznych znajdujących się na terenie gminy należą:

- Ruż od źródeł do dopływu spod Dąbek (RW2000172651654),
- Orz od źródeł do dopływu z Wiśniewa z dopływem z Wiśniewa (RW200017265652).

Ocena stanu przedmiotowych wód na podstawie przeprowadzonych w latach 2018-2020 badań wykazała, że odznaczają się one złym stanem wód.

Zgodnie z Mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego, dostępnymi na stronie internetowej Informatycznego Systemu Osłony Kraju, na terenie gminy występuje obszar szczególnego zagrożenia powodzią wzdłuż doliny rzeki Orz.

Według podziału Polski na 172 JCWPd teren gminy leży na obszarze jednej jednolitej części wód podziemnych - JCWPd nr 51 (PLGW200051). Kompleksowa ocena stanu (chemicznego i ilościowego) JCWPd badanych w ramach monitoringu diagnostycznego w roku 2019 wykonana przez PIG-PIB wykazała stan ogólny dobry JCWPd nr 51[3]. W granicach administracyjnych gminy znajduje się również nieudokumentowany Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) nr 215 – Subniecka warszawska.

Roczna ocena jakości powietrza za 2021 r. w strefie mazowieckiej wykazała, że gmina znalazła się w obszarze przekroczeń poziomu celu długoterminowego O_3 (kryterium ochrona zdrowia i ochrona roślin).

W ostatnich latach Gmina Stary Lubotyń realizowała przedsięwzięcia z zakresu termomodernizacji komunalnych budynków mieszkalnych, wymiany źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej, których celem jest zmniejszenie emisji CO_2, a tym samym poprawa jakości powietrza. Ponadto zgodnie z Regulaminem dotacji celowej z budżetu gminy na dofinansowanie wymiany źródeł ciepła, w celu ograniczania niskiej emisji na terenie Gminy Stary Lubotyń (uchwała nr XXXIII/190/2022 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 23 lutego 2022 r.) udzielane są dotacje na modernizację systemu ogrzewania i wymianę źródeł ciepła na proekologiczne w budynkach prywatnych.[4]

Ponadto w Urzędzie Gminy Stary Lubotyń funkcjonuje punkt konsultacyjno-doradczy ogólnopolskiego programu „Czyste Powietrze", w ramach którego mieszkańcy mogą skorzystać z doradztwa i pomocy przy wypełnianiu wniosków do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie na wymianę nieefektywnych źródeł ciepła i termomodernizację budynków mieszkalnych.[5]

[3] Raport z oceny stanu Jednolitych Części Wód Podziemnych w Dorzeczach – stan na rok 2019. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Państwowa Służba Hydrogeologiczna.
[4] https://www.lubotyn.pl/gminna-dotacja-zmien-piec-na-wymiane-pieca/
[5] https://www.lubotyn.pl/spotkanie-w-sprawie-programu-czyste-powietrze/

Podsumowując, Gmina charakteryzuje się dość czystym środowiskiem naturalnym: wody podziemnie posiadają dobry stan ilościowy i chemiczny, a jakość powietrza atmosferycznego jest dobra. Stan ten wynika z rozproszonej zabudowy, niskiego zaludnienia oraz braku uciążliwego przemysłu i szlaków tranzytowych. Gmina posiada wysokie walory przyrodnicze, na które składa się przede wszystkim krajobraz doliny rzeki Orz, charakteryzujący się malowniczą obecnością połaci pól, łąk i lasów oraz dwoma dużymi kompleksami leśnymi – Puszczą Białą i Czerwonym Borem. Ze względu na nizinne położenie oraz atrakcyjne krajobrazy, gmina posiada dogodne warunki do uprawiania turystyki pieszej, konnej, jak i rowerowej. Ponadto malowniczy krajobraz oraz rolniczy charakter stanowią atrakcyjne miejsce pobytu dla osób, które szukają ciszy i spokoju. Walory rekreacyjne i mieszkaniowe gminy podkreśla jej oddalenie od miejskich centrów i głównych arterii komunikacyjnych oraz wyposażenie w infrastrukturę techniczną.

Gmina posiada walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe oraz czyste środowisko naturalne, które mogą sprzyjać rozwojowi gminy pod względem mieszkaniowym, rolniczym, rekreacyjnym i turystycznym, głównie w zakresie turystyki weekendowej i agroturystyki.

Procesy demograficzne

Z punktu widzenia rozpatrywania przyszłych działań i kierunków rozwoju istotne jest rozważenie sytuacji demograficznej gminy.

Zgodnie z danymi GUS w roku 2021 gminę Stary Lubotyń zamieszkiwało 3 601 osób, z czego liczba mężczyzn wynosiła 1 808 osoby, tj. 50,21%, a liczba kobiet –1 793 osoby, tj. 49,79%. Na przestrzeni lat 2017-2021 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 152 osoby, tj. 4,05%. Przez cały okres (2017-2021) liczba mężczyzn przeważała nad liczbą kobiet.

W ostatnich latach odnotowywane jest ujemne saldo migracji (oprócz roku 2020, w którym saldo migracji wynosiło 0) oraz przyrost naturalny, które mają wpływ na spadek liczby ludności. Rośnie też liczba osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym, co wskazuje na postępujący proces starzenia lokalnego społeczeństwa. Jest to niekorzystne zjawisko, gdyż zmieniająca się sytuacja demograficzna będzie w przyszłości skutkowała zmianą popytu na usługi publiczne związane z opieką i potrzebami osób starszych oraz problemem zapewnienia w najbliższej przyszłości aktywnych na rynku pracy zasobów ludzkich.

Gospodarka

Gmina Stary Lubotyń ma charakter typowo rolniczy. Na jej terenie dominuje hodowla bydła mlecznego oraz uprawa zbóż i kukurydzy.[6]

[6] Raport o stanie gminy Stary Lubotyń za rok 2021.

W SUiKZP Gminy Stary Lubotyń wyznaczono tereny nowej zabudowy związanej z produkcją, składami, magazynami i usługami ponadpodstawowymi, w tym obsługą komunikacji kołowej. Ponadto dotychczasowa baza terenowa (wg stanu istniejącego i planowanego w planach miejscowych) jest wystarczająca w przypadku usług lokalnych, w tym publicznych i społecznych, a także dla zabudowy letniskowej.

Istotną barierą rozwoju gospodarczego Gminy jest jednak brak wyznaczonych obszarów inwestycyjnych wyposażonych w infrastrukturę techniczną (sieć wodno-kanalizacyjna, energetyczna).

W celu przeanalizowania stopnia przedsiębiorczości wzięto pod uwagę dane dotyczące liczby podmiotów gospodarczych. W 2021 roku ich liczba wynosiła 200 podmiotów. Od roku 2017 odnotowano ich wzrost o 22, tj. o 12,36%. W sektorze publicznym działalność związana jest głównie z edukacją oraz administracją publiczną, a w sektorze prywatnym przeważa branża budowlana oraz handel hurtowy i detaliczny.[7]

Według klas wielkości dominują mikroprzedsiębiorstwa, tj. podmioty zatrudniające poniżej 10 pracowników. W 2021 r. zarejestrowanych było 197 mikroprzedsiębiorstw, które stanowiły 98,50% wszystkich podmiotów gospodarczych. Natomiast wskaźnik aktywności gospodarczej na terenie gminy w latach 2017-2021 przedstawia tendencję rosnącą (wzrost o 15,19%). Jednak był on niższy w każdym z analizowanych lat od wskaźnika dla powiatu ostrowskiego, województwa mazowieckiego i kraju.

W roku 2021 na terenie gminy zarejestrowanych było 117 bezrobotnych, z czego 52,99% stanowiły kobiety. W ostatnich latach odnotowano korzystny spadek poziomu bezrobocia długotrwałego oraz bezrobocia we wszystkich grupach wiekowych oprócz osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat. Prowadzenie działań związanych z aktywizacją gospodarczą mieszkańców, wspieranie lokalnej gospodarki oraz współpraca z przedsiębiorcami może wpłynąć na dalsze zmniejszenie poziomu bezrobocia na terenie gminy.

Władze publiczne prowadzą politykę zatrudnienia poprzez realizowanie programów zwalczania bezrobocia, w tym organizowanie i wspieranie poradnictwa i szkolenia zawodowego oraz robót publicznych i prac interwencyjnych.

Mieszkalnictwo

W ostatnich latach zauważalny jest niewielki rozwój mieszkalnictwa na terenie gminy. W 2021 roku znajdowało się tu 1 059 mieszkań (wzrost o 0,38% w stosunku do roku 2017) o łącznej powierzchni 103 116 m^2 (wzrost o 0,82% w stosunku do roku 2017).[8]

[7] Dane GUS.
[8] Dane GUS, Bank Danych Lokalnych, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start

Tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych jest również jednym z zadań własnych Gminy. W tym celu Gmina może tworzyć i posiadać swój zasób mieszkaniowy, który obecnie stanowi 19 lokali przeznaczonych na lokale socjalne i lokale zakładowe znajdujących się w 7 budynkach stanowiących wyłączną własność Gminy. Stan techniczny przedmiotowych budynków określa się jako dobry.[9]

Zgodnie z badaniem ankietowym przeprowadzonym wśród mieszkańców, na ich zadowolenie z poziomu życia w gminie wpływa: poczucie spokoju i ciszy, czyste, naturalne środowisko, dostęp do usług społeczno - gospodarczych na terenie gminy (m.in. ośrodek zdrowia, bank, podmioty handlowe) oraz stopniowa poprawa warunków życia mieszkańców (rozwój infrastruktury technicznej i drogowej, estetyka gminy).

Edukacja i opieka nad dziećmi do lat 3

Gmina Stary Lubotyń jest organem prowadzącym dla 2 szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi, tj. Szkoły Podstawowej w Sulęcinie Szlacheckim oraz Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II – Papieża Polaka w Starym Lubotyniu. Na obszarze gminy nie funkcjonują niepubliczne placówki oświatowe.

W 2021 roku odsetek dzieci w wieku 3 - 6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wynosił 52,00%. W porównaniu z rokiem 2020 wzrósł o 0,52 p. proc.[10] Sytuacja ta wskazuje, że liczba miejsc w przedszkolach na terenie gminy jest przeciętna.

Na terenie gminy nie są prowadzone szkoły na poziomie ponadpodstawowym.

Reasumując na obszarze tym, nie funkcjonują podmioty zajmujące się opieką nad dziećmi do lat 3 (żłobki, kluby malucha), co znacznie ogranicza podjęcie przez młodych rodziców z terenu gminy pracy zarobkowej, a tym samym wpływa na zmniejszenie atrakcyjności mieszkaniowej. Na poziomie przedszkolnym i podstawowym funkcjonują tu placówki opiekuńcze i edukacyjne zaspokajające potrzeby w tym zakresie.

Kultura, turystyka, sport i rekreacja

Zadania związane z rozpowszechnianiem kultury na obszarze gminy Stary Lubotyń realizują: Gminna Biblioteka Publiczna w Starym Lubotyniu, Lubotyński Klub Seniora, placówki oświatowe, Koła Gospodyń Wiejskich, świetlice wiejskie i Dom Kultury w Żyłowie.

[9] Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Stary Lubotyń na lata 2018 – 2023, przyjęty uchwałą nr XXX/182/18 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 22 lutego 2018 r.
[10] Dane GUS, Bank Danych Lokalnych, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start oraz Raportów o stanie Gminy Stary Lubotyń za lata 2020-2021.

Zadania z zakresu popularyzacji sportu i rekreacji realizują przede wszystkim jednostki oświatowe oraz pozarządowe organizacje sportowe działające na obszarze gminy m.in. zarejestrowane kluby i stowarzyszenia skupiające uczniów i trenerów.

Większość sołectw z terenu gminy posiada rozbudowane lub nowe place zabaw z elementami siłowni zewnętrznych sfinansowane z funduszy sołeckich oraz Mazowieckiego Instrumentu AS Mazowsze. Obiekty te są miejscem spotkań mieszkańców w każdym przedziale wiekowym oraz służą popularyzacji aktywnych form spędzania czasu wolnego. Do dyspozycji najmłodszych mieszkańców są różnorodne urządzenia m.in.: zjeżdżalnie, huśtawki wahadłowe, bocianie gniazda, karuzele, sprężynowce, linaria. Młodzież i dorośli mogą korzystać natomiast z zamontowanych urządzeń siłowni zewnętrznych. Na terenach rekreacyjnych ustawione zostały ławki, stoły i stojaki na rowery.[11]

O atrakcyjności rekreacyjno-wypoczynkowej gminy decydują również walory przyrodniczo – krajobrazowe. Gmina posiada wysokie walory pod tym względem, na które składa się przede wszystkim krajobraz doliny rzeki Orz, charakteryzujący się malowniczą obecnością połaci pól, łąk i lasów oraz dwa duże kompleksy leśne – Puszcza Biała i Czerwony Bór. Ze względu na nizinne położenie, gmina posiada dogodne warunki do uprawiania turystyki pieszej, konnej, jak i rowerowej.

Walory krajobrazowe oraz rolniczy charakter gminy stanowią atrakcyjne miejsce pobytu dla osób, które szukają ciszy i spokoju. Walory rekreacyjne i mieszkaniowe podkreśla jej oddalenie od miejskich centrów i głównych arterii komunikacyjnych oraz z drugiej strony wyposażenie w rozwiniętą infrastrukturę techniczną. Przez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 677 Ostrów Mazowiecka – Łomża. Odległość Starego Lubotynia od Ostrowi Mazowieckiej wynosi ok.18 km, od Ostrołęki ok. 33 km i od Łomży ok. 32 km.[12]

Na terenie gminy występują również elementy architektury, które stanową jej dziedzictwo kulturowe. Wizytówką Starego Lubotynia jest kościół parafialny pod wezwaniem Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny wpisany do rejestru zabytków, wzniesiony w latach 1887-1895. W kościele tym znajduje się ornat z XVI w. wykonany ze wzorzystego adamaszku (pochodzący z Wenecji) będący unikatem w skali ogólnokrajowej oraz ornaty z XVIII i pierwszej połowy XIX w., świeczniki neogotyckie z końca XIX w. oraz charakteryzujący się prymitywizmem krucyfiks wykazujący cechy gotyckie. Na miejscowym cmentarzu zlokalizowana jest drewniana kaplica wzniesiona w pierwszej połowie XIX wieku. Dużą wartością historyczną odznacza się Linia Mołotowa - zespół żelbetowo-ziemnych fortyfikacji powstałych w latach 1939 -1941 ciągnących się wzdłuż ówczesnej granicy z III Rzeszą, wytyczonej po podziale Polski,

[11] Raport o stanie Gminy Stary Lubotyń za 2021 rok.
[12] Raport o stanie Gminy Stary Lubotyń za 2021 rok.

dokonanym przez okupantów w 1939 r. na mocy paktu Ribbentrop-Mołotow. Obiektem o dużej wartości architektonicznej jest też drewniany młyn wodny w Podbielku.[13]

Gmina posiada walory krajobrazowe, czyste środowisko naturalne oraz elementy dziedzictwa kulturowego, które przy odpowiedniej promocji, mogą przyczynić się do rozwoju rekreacji, turystyki weekendowej i agroturystyki na jej terenie.

Ochrona zdrowia

Za ochronę zdrowia na terenie gminy oraz zapewnienie podstawowej opieki medycznej mieszkańcom odpowiadają lokalny ośrodek zdrowia i apteka, które są zlokalizowane w Starym Lubotyniu. Nocną i świąteczną opiekę zdrowotną dla mieszkańców świadczy Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Ostrowi Mazowieckiej.[14] Gmina Stary Lubotyń systematycznie udziela wsparcia Samodzielnemu Publicznemu Zespołowi Zakładów Opieki Zdrowotnej w Ostrowi Mazowieckiej. Wsparcie tej jednostki, niepodlegającej gminie oraz zlokalizowanej na terenie powiatu ostrowskiego, przekłada się na działania na rzecz zwiększania bezpieczeństwa i zdrowia mieszkańców Gminy.[15]

W wyniku przeprowadzonych reform mieszkańcy mogą dokonywać wyboru lekarza i przychodni, dlatego nie wszyscy mieszkańcy gminy korzystają z pomocy ośrodka zdrowia na jej terenie. Ponadto na tym terenie swoje usługi świadczy również gabinet stomatologiczny.

Mieszkańcy Gminy mają dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na jej obszarze. Natomiast w zakresie specjalistycznej pomocy medycznej korzystają oni z placówek zlokalizowanych w sąsiednich miastach, głównie w Ostrowi Mazowieckiej.

Pomoc społeczna

Ustawowe zadania pomocy społecznej na terenie gminy wypełnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Lubotyniu. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2017-2021 na terenie gminy zmniejszyła się o 34,38%. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na terenie gminy na przestrzeni lat 2017-20201 spadł o 2,90 p. proc. do poziomu 5,60%. Jest to wartość powyżej średniej wartości dla powiatu ostrowskiego, województwa mazowieckiego oraz kraju.

W Gminie Stary Lubotyń najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez

[13] Raport o stanie Gminy Stary Lubotyń za 2021 rok.
[14] https://pacjent.gov.pl/nocna-i-swiateczna-opieka-zdrowotna
[15] Raport o stanie Gminny Stary Lubotyń za 2021 r.

ośrodek pomocy społecznej w 2020 roku było kolejno: ubóstwo, długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezrobocie oraz bezradność opieki wychowawczej.[16]

Na terenie gminy funkcjonuje również Punkt Informacyjno-Konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wraz z grupami roboczymi.[17]

W wyniku postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, wśród beneficjentów pomocy społecznej coraz częściej są osoby starsze, w tym o ograniczonej samodzielności, przewlekle chore, niepełnosprawne. W 2020 r. największy odsetek odbiorców pomocy społecznej stanowili emeryci i renciści – 50,00% odbiorców pomocy społecznej.[18] W obecnym stanie faktycznym i prawnym główny ciężar opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi spoczywa na ich rodzinach i bezpośrednio na gminie w postaci realizacji zadań własnych, dlatego jednym z kluczowych zadań spoczywającym na Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Starym Lubotyniu staje się zapewnienie odpowiednich usług opiekuńczych dla mieszkańców.

Podsumowując, w gminie Stary Lubotyń najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Lubotyniu w 2020 roku było kolejno: ubóstwo, długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezrobocie oraz bezradność opieki wychowawczej. Natomiast największy odsetek odbiorców pomocy społecznej stanowili w 2020 r. emeryci i renciści – 50,00% odbiorców pomocy społecznej.[19] W latach 2017-2021 odnotowano obiecujący spadek corocznego udziału osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem. Jednak w każdym roku udział ten w gminie jest wyższy od wartości powiatowych, wojewódzkich oraz ogólnokrajowych.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne zapewnia Policja i Straż Pożarna. W razie wystąpienia klęski żywiołowej lub innych wydarzeń zagrażających bezpieczeństwu publicznemu powołany zostaje sztab kryzysowy, który podejmuje odpowiednie działania planistyczne i organizacyjne w zakresie zarządzania kryzysowego oraz obrony cywilnej. Składa się on między innymi

[16] Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stary Lubotyń na lata 2021-2025. Uchwała nr XXVI/161/21 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 26 maja 2021 r.
[17] Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Stary Lubotyń na 2022 rok. Uchwała nr XXXIV/197/22 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 30 marca 2022 r.
[18] Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stary Lubotyń na lata 2021-2025. Uchwała nr XXVI/161/21 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 26 maja 2021 r.
[19] Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stary Lubotyń na lata 2021-2025. Uchwała nr XXVI/161/21 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 26 maja 2021 r.

z przedstawicieli wszystkich służb takich jak m.in. policji, straży pożarnej, ochrony zdrowia, pogotowia, sanepidu, a także przedstawiciele jednostek samorządowych.

Za bezpieczeństwo mieszkańców gminy odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej. Swoje zadania wykonuje również dzielnicowy Gminy Stary Lubotyń. Dzielnicowy to policjant utrzymujący kontakt ze społecznościami lokalnymi. Odpowiada na zgłoszenia mieszkańców, którzy dostrzegli zjawiska mające negatywny wpływ na stan ich bezpieczeństwa.

Gmina systematycznie udziela wsparcia finansowego Komendzie Powiatowej Policji w Ostrowi Mazowieckiej. Wsparcie tej jednostki, niepodlegającej Gminie oraz zlokalizowanej na terenie powiatu, przekłada się na działania na rzecz zwiększania bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Stary Lubotyń.[20]

W zakresie ochrony przeciwpożarowej, na terenie gminy działa 9 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP): OSP Stary Lubotyń (włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo Gaśniczego), OSP Kosewo, OSP Gniazdowo, OSP Gumowo, OSP Żochowo, OSP Rząśnik, OSP Sulęcin, OSP Podbiele oraz OSP Koskowo.

W roku 2021 na terenie Gminy Stary Lubotyń odnotowano 40 zdarzeń wymagających działań ratowniczych straży pożarnej (w roku 2020 – 42 zdarzenia). Dzięki aktywnie działającym jednostkom OSP doprowadzono do minimalizacji negatywnych skutków zdarzeń losowych, tj. liczby poszkodowanych, rozmiaru i stopnia uszkodzenia środowiska oraz mienia.

Wszystkie jednostki OSP z terenu gminy posiadają minimum wyszkolenia, które jest warunkiem do udziału jednostki OSP w akcji ratowniczej. Ponadto systematycznie prowadzone są szkolenia podnoszące kwalifikacje lokalnych strażaków, m.in. z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy przedmedycznej, ratownictwa technicznego, działań przeciwpowodziowych oraz ratownictwa na wodach, dla strażaków KSRG z zakresu współdziałania z Lotniczym Pogotowiem Ratunkowym.

Podsumowując w zakresie bezpieczeństwa, zidentyfikowane problemy nie odbiegają znacząco od tych, które występują w podobnych gminach. Ma to wpływ na odbieranie obszaru gminy w opinii publicznej wśród mieszkańców jako miejsca spokojnego.

Infrastruktura techniczna

Obszar gminy wyposażony jest w infrastrukturę energetyczną, wodociągową i kanalizacyjną i gazową.

[20] Raport o stanie Gminy Stary Lubotyń za 2021 r.

W 2021 r., 93,50% budynków mieszkalnych podłączonych było do sieci wodociągowej[21]. Na potrzeby zaopatrzenia zbiorowego w wodę pitną, na terenie gminy funkcjonują 3 ujęcia wód podziemnych zlokalizowane w miejscowości Gniazdowo, Lubotyń Kolonia i Podbiele. Zgodnie z ustawą Prawo wodne wokół ujęć wód podziemnych wyznaczono strefy ochrony bezpośredniej. Nie wyznaczono natomiast stref ochrony pośredniej.

Sieć wodociągowa w gminie Stary Lubotyń jest dobrze rozwinięta i zaspokaja obecne potrzeby mieszkańców. Stan sanitarny wody pitnej dostarczanej mieszkańcom jest regularnie badany i spełnia on wyrzyskie wymagane prawem standardy.

Stopień podłączenia budynków mieszkalnych do sieci kanalizacyjnej w 2021 r. wynosił 39,90%.[22]

W miejscach, gdzie budowa systemu kanalizacji zbiorowej nie jest możliwa ze względów technicznych lub nie jest ekonomicznie uzasadniona ze względu na rozproszoną zabudowę mieszkalną, gospodarka ściekowa opiera się na gromadzeniu ścieków w zbiornikach bezodpływowych (szambach) oraz przydomowych oczyszczalniach ścieków. Na terenie gminy w 2021 roku zewidencjonowano 177 szt. zbiorników bezodpływowych oraz 311 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków.[23]

Ścieki bytowe z terenu gminy są odprowadzane siecią kanalizacyjną lub dowożone wozami asenizacyjnymi do Gminnej Oczyszczalni Ścieków w miejscowości Lubotyń-Włóki. Jest to oczyszczalnia biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów. Oczyszczone ścieki są odprowadzane rowem melioracyjnym do rzeki Orz. [24] W 2021 roku została oddana do użytku laguna osadowa, gdzie są odprowadzane są ścieki.

Na obszarze gminy nie występuje centralny system ciepłowniczy. Zaopatrzenie w ciepło oparte jest na indywidualnych systemach grzewczych. Mieszkańcy na terenie gminy w lokalnych kotłowniach wykorzystują głównie węgiel kamienny, drewno oraz biomasę. Natomiast budynki użyteczności publicznej w celach grzewczych stosują głównie olej opałowy.

Na terenie gminy w niewielkim zakresie funkcjonuje sieć gazowa, z której w 2021 r. korzystało 7 mieszkańców (tj. 0,20% ludności).[25] Gaz dystrybuowany jest do jednej miejscowości - Starego Lubotynia.[26]

Gmina Stary Lubotyń zaopatrywana jest w energię elektryczną ze stacji GPZ 110/15 kV zlokalizowanych na terenie miasta Ostrów Mazowiecka. Na obszarze tym energia elektryczna

[21] Dane GUS, Bank Danych Lokalnych, https://bdl.stat.gov.pl/
[22] Dane GUS, Bank Danych Lokalnych, https://bdl.stat.gov.pl/
[23] Dane GUS, Bank Danych Lokalnych, https://bdl.stat.gov.pl/
[24] Dane GUS, Bank Danych Lokalnych, https://bdl.stat.gov.pl/
[25] Dane GUS, Bank Danych Lokalnych, https://bdl.stat.gov.pl/
[26] PSG. Mapa Systemu Dystrybucji (stan: II kwartał 2022 r.): https://www.psgaz.pl/mapasystemu/.

jest rozprowadzana poprzez linie średniego napięcia 15 kV do poszczególnych stacji transformatorowych 15/04 kV, znajdujących się na terenie gminy, z których wyprowadzona jest sieć niskiego napięcia 0,4 kV, trafiająca bezpośrednio do odbiorców końcowych.

Na terenie gminy występują problemy z zaopatrzeniem w energię elektryczną, które związane są ze złym ogólnym stanem technicznym lokalnych sieci dystrybucyjnych oraz z brakiem uzbrojenia lokali na znacznych obszarach przewidzianych pod zabudowę. Problemy z zaopatrzeniem w energię elektryczną wynikają także ze złych warunków atmosferycznych, tj. np. wichury, czy burze. W latach 2022-2030 planowane są do realizacji zadania przyłączeniowe wynikające z zakresu wydanych warunków przyłączenia. Sieć energetyczna na terenie gminy wymaga modernizacji i przebudowy, szczególnie w miejscowościach, gdzie występują tereny przeznaczone pod budownictwo jednorodzinne oraz planowany jest rozwój terenów inwestycyjnych.

Pod względem wykorzystania odnawialnych źródeł energii Gmina Stary Lubotyń zlokalizowana jest na obszarze korzystnym do rozwoju energetyki słonecznej, gdyż usłonecznienie w ciągu roku na jej terenie (czyli liczba godzin z bezpośrednio widoczną tarczą słoneczną) wynosi około 2 000 godzin i należy do jednych z najwyższych w Polsce.[27] Obecnie na terenie gminy energia słoneczna jest wykorzystywana przez ogniwa fotowoltaiczne.[28]

Gmina znajduje się w strefie mało korzystnych warunków dla rozwoju energetyki wiatrowej, gdyż na jej terenie energia wiatru na wysokości 30 m nad poziomem gruntu wynosi ok. 750 kWh/m^2/rok.[29] Ze względu dość niską temperaturę wód geotermalnych na głębokości 2 000 m p.p.t. (55°C) w granicach administracyjnych gminy, stanowi ono mało korzystne źródło pozyskiwania energii geotermalnej[30]. Ponadto z powodu niskiego potencjału energetycznego cieków wodnych w granicach administracyjnych gminy do lokalizacji instalacji wykorzystujących energię wody, obecnie nie funkcjonuje żadna mała elektrownia wodna (MEW). Duże zasoby ziem wykorzystywanych rolniczo, stwarzają możliwość wykorzystania biomasy w energetyce cieplnej. Zatem biomasa jest obecnie i może być wykorzystywana w przyszłości do produkcji energii na indywidualne potrzeby cieplne budynków. Na terenie gminy nie funkcjonuje obecnie żadna biogazownia.

Na obszarze tym nie funkcjonuje instalacja do przetwarzania odpadów komunalnych. Drugi filar selektywnej zbiórki odpadów stanowi Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

[27] Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy, https://klimat.imgw.pl/, Mapa usłonecznienia Polski dla wielolecia 1981-2010.

[28] PGE Dystrybucja S.A. Warszawa.

[29] Halina Lorenc, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Mezoskalowa mapa wiatrów z izoliniami rocznej podaży surowej energii wiatru, niesionej przez strugę wiatru o powierzchni przekroju 1 m^2 na wysokości 30 m nad poziomem gruntu (30 m n.p.g.), Opracowanie 2001, Warszawa.

[30] Państwowy Instytut Geologiczny, http://www.pgi.gov.pl, Mapa okręgów geotermalnych Polski oraz Mapa temperatury na głębokości 2000 m p.p.t. na obszarze Polski.

(PSZOK), który zlokalizowany jest w Lubotyniu-Włókach.[31] Do gospodarki odpadami zaliczyć należy również kwestie utylizacji azbestu i wyrobów zawierających azbest. Dotychczas unieszkodliwiono 16,70% zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest.[32]

Pod względem wyposażenia gminy w infrastrukturę techniczną, należy zauważyć, że systematycznie realizowane są zadania dotyczące rozbudowy infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej oraz budowy sieci gazowej. Nadal jednak poziom skanalizowania oraz zgazyfikowania gminy jest niewielki i wymaga dalszej rozbudowy. Na terenie tym występują problemy z zaopatrzeniem w energię elektryczną, które związane są ze złym ogólnym stanem technicznym lokalnych sieci dystrybucyjnych oraz z brakiem uzbrojenia lokali na znacznych obszarach przewidzianych pod zabudowę. Problemy z zaopatrzeniem w energię elektryczną wynikają także ze złych warunków atmosferycznych, tj. np. wichury, czy burze.

W celu zachowania dobrego stanu środowiska naturalnego oraz zwiększenia atrakcyjności mieszkaniowej i inwestycyjnej gminy, rekomendowana jest dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenach o zwartej zabudowy, gdzie jej budowa jest ekonomicznie uzasadniona. Na pozostałych obszarach rozproszonej zabudowy wskazana jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, przyczyniających się do zapewnienia odpowiedniej gospodarki ściekami komunalnymi. W zakresie zaopatrzenia w ciepło należy dążyć do ograniczenia zanieczyszczeń poprzez prowadzenie dalszych prac termomodernizacyjnych budynków, wymianę źródeł ciepła na niskoemisyjne oraz wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Gmina znajduje się w strefie korzystnych warunków dla rozwoju energetyki słonecznej. Ponadto duże zasoby ziem wykorzystywanych rolniczo, stwarzają możliwość wykorzystania biomasy w energetyce cieplnej. W Gminie prowadzona jest również racjonalna gospodarka odpadami, której sprzyja funkcjonowanie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w miejscowości Lubotyń-Włóki. Należy podejmować dalsze działania w tym zakresie racjonalnej oraz zwiększać stopnień utylizacji azbestu.

Analiza zdolności inwestycyjnej

Zgodnie z danymi ze sprawozdań z wykonania budżetu z ostatnich 5 lat, Gmina osiągała coraz wyższe dochody, na co wpływ miał wzrost odchodów majątkowych i bieżących. Dochód Gminy Stary Lubotyń w latach 2017-2021 wzrósł o 30,77%. W latach 2017-2018 realizacja budżetu Gminy zakończyła się deficytem. W pozostałych latach wypracowana została nadwyżka budżetowa, co uznać należy za pozytywny aspekt planowania i wykonywania dochodów i wydatków bieżących Gminy.

[31] Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Stary Lubotyń za 2021 r.
[32] Baza Azbestowa, https://bazaazbestowa.gov.pl; [dostęp: 13.10.2022 r.].

Polityka przestrzenna

Na terenie gminy Stary Lubotyń przeważają użytki rolne, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, co świadczy o rolniczym charakterze jednostki. W krajobrazie gminy dominują rozległe pola uprawne, łąki i pastwiska. Pozostałe grunty rolne pokryte są podstawowo przez pola uprawne, w większości zajęte przez zasiewy.

W strukturze przestrzennej osadnictwa Gminy wyróżniają się trzy strefy o nieco odmiennych formach ukształtowania jednostek osadniczych, przy czym większość z nich charakteryzuje znaczna koncentracja zabudowy:

- strefę północną tworzą na ogół rozległe układy pasmowe w formie nieraz bardzo długich ulicówek o zwartej zabudowie, którą uzupełniają niewielkie, satelitarne koncentracje zabudowy o układzie gniazdowym. W obrębie miejscowości położonych w strefie północnej dominuje zabudowa zagrodowa lokalnie uzupełniona poprzez usługi (OSP, usługi handlu, szkoła podstawowa i stacja paliw),
- strefę centralną, w której znajdują się głównie największe w gminie jednostki osadnicze. Strefę tę cechuje zwartość oraz wielodrożność układów. W obrębie miejscowości położonych w tej strefie centralnej, a w szczególności Starym Lubotyniu (ośrodku gminnym), poza zabudową zagrodową występuje również zabudowa mieszkaniowa, w tym tworząca większe obszary o jednolitej funkcji. Stary Lubotyń to również obszar koncentracji usług zarówno komercyjnych (handel, gastronomi, bank, weterynarz), jak i społecznych (kościół) i publicznych (urząd gminy, szkoła podstawowa, remiza strażacka),
- strefę południową można podzielić na dwie podstrefy: zachodnią i wschodnią. Występujące w obu tych podstrefach jednostki osadnicze, ze względu na skalę koncentracji ludności i zainwestowania oraz w większości zwarte układy przestrzenne, odznaczają się walorami, które umożliwiają zastosowanie bardziej racjonalnych rozwiązań w zakresie obsługi komunikacyjnej i systemów infrastruktury technicznej. Część południowo-zachodnia gminy jest „przecięta” południkowo drogą wojewódzką nr 677. W strefie tej dominuje zabudowa zagrodowa, która jest uzupełniana poprzez zabudowę mieszkaniową jednorodzinną.[33]

Zieleń urządzoną na obszarze gminy tworzą 4 zieleńce o łącznej powierzchni 0,70 ha oraz cmentarz o powierzchni łącznej 2,10 ha. Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem wynosił w 2021 r. 0,03%.[34]

[33] Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń. Uchwała nr XIII/140/20 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 30 grudnia 2020 r.
[34] Dane GUS.

1.2. Analiza SWOT

Poniżej przedstawiono tabele, w których określono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, które wywierają wpływ na dalszy rozwój gminy.

Tabela 1. Analiza SWOT – wymiar społeczny

Mocne strony	Słabe strony
• Poczucie spokoju i ciszy wśród mieszkańców gminy; • Zapewnienie opieki dzieciom w wieku powyżej 3 lat w oddziałach przedszkolnych; • Atrakcyjne miejsca zachęcające do osiedlania się oraz odwiedzenia gminy w celach rekreacyjnych (czyste środowisko naturalne, malownicze wiejskie krajobrazy, nizinne tereny sprzyjające aktywności pieszej i rowerowej).	• Spadająca liczba ludności; • Ujemne saldo migracji; • Ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego; • Rosnący udział ludności w wieku poprodukcyjnym, • Brak żłobka na terenie gminy oraz przedszkola, funkcjonującego min. 8 godz., umożliwiających podjęcie pracy zarobkowej przez rodziców.
Szanse	**Zagrożenia**
• Pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozwój oferty i infrastruktury społecznej; • Rosnąca aktywność i poziom integracji mieszkańców.	• Postępujący proces starzenia się społeczeństwa; • Rosnące potrzeby osób starszych i niesamodzielnych; • Konkurencyjne wydarzenia kulturalne i sportowe w sąsiednich gminach i miastach.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2. Analiza SWOT – wymiar gospodarczy

Mocne strony	Słabe strony
• Zmniejszający się poziom bezrobocia; • Rolniczy charakter gminy – produkcja płodów rolnych, które mogą być wykorzystane pod rozwój działalności gospodarczych, • Lokalizacja gminy w sąsiedztwie drogi ekspresowej S8, będącej fragmentem międzynarodowej drogi E67 oraz trasy Via Baltica stanowiąca doskonałe miejsce pod lokalizacje centrów logistycznych i magazynów.	• Zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym; • Brak wyznaczonych terenów inwestycyjnych oraz brak uzbrojenia w infrastrukturę techniczną.
Szanse	**Zagrożenia**
• Wyznaczenie i zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną przyszłych terenów inwestycyjnych; • Promocja gminy i terenów inwestycyjnych.	• Rosnące koszty inwestycji; • Konkurencyjne tereny inwestycyjne w innych gminach.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 3. Analiza SWOT – wymiar przestrzenny (środowisko i infrastruktura)

Mocne strony	Słabe strony
• Znajdujący się w granicach gminy odcinek drogi wojewódzkiej nr 677, łączącej się w sąsiednim Ostrowie Mazowieckim z drogą ekspresową S8, będącej istotnym fragmentem międzynarodowej drogi E67; • Istniejące walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe dające warunki do rozwoju funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej (m.in. dolina rzeki Orz, zabytki architektury, walory krajobrazowe oraz nizinne tereny sprzyjające aktywności pieszej i rowerowej); • Dobry stan techniczny dróg na terenie gminy.	• Rozproszona zabudowa i problemy z zapewnieniem usług wszystkim mieszkańcom; • Brak kompleksowego wyposażenie terenów pod zabudowę mieszkaniową w infrastrukturę techniczną (kanalizacja, wodociąg, gaz ziemny, drogi dojazdowe); • Niewystarczająca ilość odpowiednio zagospodarowanych terenów rekreacyjnych dla mieszkańców.
Szanse	**Zagrożenia**
• Rozbudowa mieszkalnictwa na terenach o zwartej zabudowie; • Poprawa stanu technicznego dróg i infrastruktury okołodrogowej; • Pozyskanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na rozwój infrastruktury technicznej; • Promocja walorów przyrodniczych i kulturowych gminy; • Rozwój szybkiego Internetu; • Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii.	• Wykorzystywanie nieekologicznych nośników ciepła przez gospodarstwa domowe powodujące niską emisję; • Obszary szczególnego zagrożenia powodziowego; • Nasilające się zmiany klimatyczne (m.in. ocieplanie się klimatu, susze, ulewne deszcze).

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Potencjał Gminy Stary Lubotyń

Do głównych atutów gminy, świadczących o jej potencjale rozwojowym należą następujące zasoby oraz produkty i usługi:

a) zasoby (charakterystyczne, nieprzetworzone i użyteczne elementy, materialne lub niematerialne, którymi gmina dysponuje):
   — elementy architektury stanowiące dziedzictwo kulturowe gminy, m.in.: kościół parafialny pod wezwaniem Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny wpisany do rejestru zabytków, ornat z XVI w. wykonany ze wzorzystego adamaszku (pochodzący z Wenecji) będący unikatem w skali ogólnokrajowej oraz ornaty z XVIII i pierwszej połowy XIX w., Linia Mołotowa (zespół żelbetowo-ziemnych fortyfikacji powstałych w latach 1939 - 1941 ciągnących się wzdłuż ówczesnej granicy z III Rzeszą, wytyczonej po podziale Polski) oraz drewniany młyn wodny w Podbielku o dużej wartości architektonicznej,

- walory przyrodniczo – krajobrazowe, na które składa się przede wszystkim krajobraz doliny rzeki Orz, charakteryzujący się malowniczą obecnością połaci pól, łąk i lasów oraz dwa duże kompleksy leśne – Puszcza Biała i Czerwony Bór,
- nizinne położenie gminy stanowiące dogodne warunki do uprawiania turystyki pieszej, konnej, jak i rowerowej,
- bogata szata roślinna oraz duża różnorodność gatunkowa występujących zwierząt (na terenie gminy występuje fragment lasów Puszczy Białej, wyjątkowo cenny pod względem różnorodności gatunkowej obszar torfowiska w pobliżu wsi Rabędy oraz Obszar Natura 2000 (Dyrektywa ptasia) Puszcza Biała),
- ludność w wieku produkcyjnym mogąca zapewnić obecnie oraz w niedalekiej przyszłości aktywne na rynku pracy zasoby ludzkie;

b) produkty i usługi (materialne produkty, zdarzenia oraz usługi, które są oferowane przez gminę Stary Lubotyń):
   - zaplecze integrujące lokalną społeczność: świetlice wiejskie, Dom Kultury w Żyłowie oraz remizy OSP,
   - prowadzona promocja walorów przyrodniczych i kulturowych Gminy na stronach internetowych gminy,
   - działania inwestycyjne w zakresie poprawy stanu infrastruktury technicznej (drogi, sieć wodociągowa, sieć kanalizacji sanitarnej, sieć gazowa),
   - funkcjonowanie organizacji i stowarzyszeń pozarządowych zrzeszających i integrujących lokalną społeczność (m.in. Koła Gospodyń Wiejskich, Lubotyński Klub Seniora).

Potencjał rozwojowy gminy Stary Lubotyń opiera się głównie na wymienionych powyżej zasobach i produktach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych gminy.

1.4. Bariery i potrzeby rozwojowe Gminy Stary Lubotyń

Bariery rozwojowe stanowią niekorzystne zjawiska, niewykorzystane potencjały lub wewnętrzne i zewnętrzne czynniki uniemożliwiające lub utrudniające rozwój Gminy. Bariery rozwojowe przedstawiono w układzie: przyczyna → problem → potrzeba rozwiązująca problem.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy określono jej przyczyny, problemy i potrzeby rozwojowe, które przedstawiono w poniższej tabeli w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym.

Tabela 4. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe Gminy Stary Lubotyń

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
Wymiar społeczny		
• Spadek udziału liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz wzrost udziału liczby ludności w wieku poprodukcyjnym.	Starzenie się społeczeństwa	• Dostosowanie oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej do potrzeb różnych grup wiekowych ludności; • Zniesienie barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osobom starszym oraz niepełnosprawnym; • Zwiększanie oferty aktywizacyjnej dla osób starszych zagrożonych wykluczeniem społecznym.
• Brak atrakcyjnych miejsc zagospodarowujących wolny czas i integrujących lokalną społeczność; • Zbyt mała liczba miejsc pracy na terenie gminy, • Oferty pracy niedostosowane do kwalifikacji zawodowych mieszkańców; • Brak żłobka oraz przedszkola otwartego min. 8 godzin, umożliwiających podjęcie pracy przez rodziców.	Spadek liczby ludności ogółem na terenie gminy	• Stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego oraz integrującego lokalna społeczność; • Pozyskanie nowych inwestorów, w tym również atrakcyjnych dla młodych i wykształconych mieszkańców; • Zapewnienie opieki dzieciom w wieku do lat 6 w żłobkach i przedszkolach przez co najmniej 8 godzin dziennie.
Wymiar gospodarczy		
• Brak obecnie wyznaczonych terenów inwestycyjnych; • Brak uzbrojenia w infrastrukturę techniczną potencjalnych terenów inwestycyjnych; • Skomplikowane i długotrwałe procedury formalne zniechęcające do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej (zmieniające się przepisy prawne, wysokie koszty pracy oraz podatki).	Niewystarczająco rozwinięty sektor przedsiębiorstw (zbyt mało miejsc pracy, niskie wpływy do budżetu Gminy – podatki od nieruchomości, podatek dochodowy od osób prawnych)	• Rozbudowa infrastruktury technicznej zapewniającej dostęp do mediów, głównie wody i energii elektrycznej na terenach przeznaczonych pod rozwój inwestycyjny; • Wyznaczenie terenów inwestycyjnych na terenie gminy, • Przygotowanie terenów inwestycyjnych (m.in. dla działalności w zakresie przetwórstwa rolnego, centrów logistycznych i magazynowych), • Wsparcie potencjalnych inwestorów w zakresie promocji i informowania o dostępnych terenach inwestycyjnych; • Wprowadzenie instrumentów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw (np. dostęp do doradztwa prawnego, finansowego, ulgi podatkowe).

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
• Brak spójnej i długofalowej strategii promocyjnej, • Brak efektywnie zagospodarowanych atrakcji rekreacyjno-turystycznych.	Niewystarczająco rozwinięty sektor turystyczno - rekreacyjny (niewykorzystanie zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturalnych do rozwoju turystyki i rekreacji)	• Opracowanie i wdrożenie spójnej i długofalowej strategii promocyjnej; • Zagospodarowanie zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców i turystów atrakcji rekreacyjno-turystycznych; • Budowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb różnych grup wiekowych, • Rozwój agroturystyki, turystyki pieszej, rowerowej i konnej.
Wymiar przestrzenny		
• Rozproszona zabudowa mieszkalna; • Brak uzasadnienia ekonomicznego budowy infrastruktury technicznej (kanalizacyjnej, gazowej); • Uwarunkowania środowiskowe uniemożliwiające pod kątem technicznym rozbudowę infrastruktury wodno-kanalizacyjnej; • Część dróg gminnych wymagających rozbudowy oraz z brakami w infrastrukturze towarzyszącej (niewystarczająca liczba dróg dla rowerów).	Braki w infrastrukturze technicznej (kanalizacyjna, gaz ziemny, Internet światłowodowy, drogi i infrastruktura towarzysząca)	• Zmiany w planowaniu przestrzennym; • Rozwój infrastruktury technicznej; • Rozbudowa sieci dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
• Niedostateczny stopień skanalizowania obszaru gminy; • Wykorzystywanie nieekologicznych indywidualnych źródeł ciepła.	Zanieczyszczenie środowiska naturalnego	• Rozbudowa sieci kanalizacyjnej i deszczowej; • Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków; • Wspieranie finansowe wymiany źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych, • Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez działania informacyjno-edukacyjne; • Inwestowanie w odnawialne źródła energii przez prywatnych właścicieli nieruchomości; • Monitorowanie przestrzeni publicznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Stary Lubotyń

Obszarami o najmocniejszym potencjale rozwoju Gminy Stary Lubotyń są jej zasoby przyrodnicze, krajobrazowe oraz kulturowe, a także poczucie spokoju i ciszy wśród mieszkańców. Potencjał ten wraz z nizinnym położeniem gminy może być wykorzystany do rozwoju turystyki rekreacyjnej, w tym agroturystyki aktywności pieszej, rowerowej i konnej. Wyzwaniem dla Gminy będzie wyznaczenie terenów inwestycyjnych i przyciągniecie na jej teren inwestorów, których działalność nie wpłynie negatywnie na istniejące walory przyrodnicze i bezpieczeństwo mieszkańców.

W zakresie rozbudowy lokalnego potencjału przemysłowego i wspierania innowacyjności główne działania Gminy powinny polegać m.in. na:

- wykorzystywaniu lokalnej bazy surowcowej (w szczególności mleka, żywca, warzyw i owoców) dla rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego,
- wykorzystaniu odpadów i produktów ubocznych rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego dla celów energetyki odnawialnej np. do produkcji biogazu,
- upowszechnianiu innowacyjnych technologii przechowywania i dystrybucji produktów żywnościowych, wspieraniu tworzenia pozarolniczych miejsc pracy oraz przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.[35]

W celu zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy, należy również prowadzić systematyczne działania mające na celu rozbudowę infrastruktury technicznej, w tym głównie sieci wodociągowej i gazowej oraz rozbudowę sieci dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Gmina powinna dążyć także do dywersyfikacji źródeł wpływów do budżetu oraz podejmować działania w zakresie rozwoju kapitału społecznego, m.in. poprzez zapewnienie edukacji na wysokim poziomie, integrację społeczną i tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych i oczekiwane rezultaty planowanych działań

Wizja rozwoju określa stan docelowy, do którego władze lokalne oraz ich partnerzy będą dążyć, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu. Wizja określa zatem, jak Gmina zamierza być postrzegana w przyszłości.

[35] Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń. Uchwała nr XIII/140/20 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 30 grudnia 2020 r.

Uwzględniając powyższe, określono następującą wizję rozwoju:

W 2030 Gmina Stary Lubotyń jest miejscem atrakcyjnym z zadbanym środowiskiem przyrodniczym i kulturowym oraz wyposażonym w rozwiniętą infrastrukturą społeczną, komunikacyjną, techniczną i rekreacyjną.

Strategia Rozwoju powinna stanowić dokument bazowy, wspierać i synergicznie wpływać na realizację celów i działań sprecyzowanych w innych dokumentach planistycznych i strategicznych Gminy, wpływając na jego ożywienie społeczno-gospodarcze oraz rozwój w sferze społecznej, kulturalnej i turystyczno-rekreacyjnej.

Misja to zwięzła, wewnętrznie spójna deklaracja definiująca powód istnienia organizacji, jej podstawowy cel, na którego realizację nastawione są jej działania oraz wartości, które kierują pracą jej personelu.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego, misja została zdefiniowana w ustawie o samorządzie gminnym, zgodnie z którą do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty.

Uwzględniając powyższe, określono następującą misję:

Zaspokajanie potrzeb mieszkańców Gminy Stary Lubotyń poprzez rozbudowę i modernizację bezpiecznej infrastruktury społecznej, technicznej i rekreacyjnej oraz tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, turystyki i rekreacji w oparciu o posiadane zasoby z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Cele strategiczne są odpowiedzią na problemy zdiagnozowane w ramach przeprowadzonej diagnozy Gminy. Cele strategiczne wynikają ze sformułowanej wcześniej wizji rozwoju Gminy. Wytyczają kierunki, którymi należy podążać, by osiągnąć założony w niej stan. W ramach niniejszej Strategii określono 3 cele strategiczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym*:*

Wymiar społeczny:

1. Zintegrowane społeczeństwo i korzystne warunki mieszkaniowe,

Wymiar gospodarczy:

2. Efektywny sektor gospodarczy i ukształtowana oferta turystyczno - rekreacyjna,

Wymiar przestrzenny (środowisko i infrastruktura):

3. Harmonijny ład przestrzenny oraz czyste środowisko naturalne.

Wymiary rozwojowe Gminy Stary Lubotyń są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania i cele zrealizowane w jednym wymiarze rozwojowym wpływają na realizacje zadań

i celów w innym, dzięki czemu powstaje efekt synergii wzmacniający osiągnięcie wymaganych wskaźników, co tylko przyśpiesza realizację określonej wizji rozwoju Gminy Stary Lubotyń.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację szczegółowych celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 5. Cele strategiczne i operacyjne

Wymiar	Cel strategiczny	Cele operacyjne
SPOŁECZNY	1. Zintegrowane społeczeństwo i korzystne warunki mieszkaniowe	1.1. Tereny przygotowane pod rozwój budownictwa mieszkaniowego
		1.2. Wysokie standardy infrastruktury społecznej
		1.3. Zintegrowane i zaktywizowane społeczeństwo
GOSPODARCZY	2. Efektywny sektor gospodarczy i ukształtowana oferta turystyczno - rekreacyjna	2.1. Atrakcyjna oferta inwestycyjna Gminy
		2.2. Utworzona oferta turystyczno – rekreacyjna Gminy
		2.3. Wysoka jakość i dostępność infrastruktury technicznej
PRZESTRZENNY	3. Harmonijny ład przestrzenny oraz czyste środowisko naturalne	3.1. Spójność zagospodarowania przestrzennego gminy
		3.2. Czyste środowisko naturalne z wykorzystaniem OZE

Źródło: Opracowanie własne

2.1. Cel strategiczny 1. Zintegrowane społeczeństwo i korzystne warunki mieszkaniowe

W ramach pierwszego celu strategicznego wyodrębniono następujące cele operacyjne:

- Cel operacyjny 1.1. Tereny przygotowane pod rozwój budownictwa mieszkaniowego,
- Cel operacyjny 1.2. Wysokie standardy infrastruktury społecznej,
- Cel operacyjny 1.3. Zintegrowane i zaktywizowane społeczeństwo.

Poniżej przedstawiono opis poszczególnych celów operacyjnych:

- **Cel operacyjny 1.1. Tereny przygotowane pod rozwój budownictwa mieszkaniowego**

W ramach tego celu należy zaplanować działania, przyczyniające się do dalszego wzrostu atrakcyjności mieszkaniowej gminy. Jednym z takich działań jest zwiększenia dostępności terenów pod budownictwo mieszkaniowe wyznaczonych w obowiązujących planach zagospodarowania przestrzennego oraz uzbrojenie ich w niezbędną infrastrukturę techniczną (m.in. sieć wodociągowa, drogi, oświetlenie, sieć energetyczna). Odpowiednia podaż uzbrojonych terenów przeznaczonych pod mieszkalnictwo, z zachowaniem istniejących walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy zachęci potencjalnych mieszkańców do osiedlania się na jej terenie.

Na atrakcyjność mieszkaniową gminy wpływa również poziom bezpieczeństwa. Należy zmodernizować oraz doposażyć jednostki bezpieczeństwa publicznego, w tym jednostki OSP. Podejmowane działania w tym zakresie uzupełnią system prewencji na terenie gminy w zakresie bezpieczeństwa pożarowego, ochrony zdrowia oraz ograniczenia skutków klęsk żywiołowych.

— **Cel operacyjny 1.2. Wysokie standardy infrastruktury społecznej**

Dostępność do usług publicznych świadczonych przez instytucje samorządowe oraz budynki użyteczności publicznej wpływa również na atrakcyjność mieszkaniową gminy. W związku z powyższym w ramach drugiego celu przewidziano kierunki działań dotyczące zwiększenia dostępności usług publicznych świadczonych elektronicznie oraz usprawnienie systemu obsługi klienta w Urzędzie Gminy Stary Lubotyń. Zaplanowano również zadania wpływające na poprawę stanu technicznego, wyposażenia i dostępności obiektów użyteczności publicznej oraz usług w nich świadczonych. Wpłynie to na zwiększenie jakości usług świadczonych przez instytucje publiczne, w tym również służbę zdrowia na terenie gminy. Przewidziane zostały również działania dążące do zapewnienia opieki nad dziećmi w wieku do lat 6 w żłobkach i przedszkolach przez co najmniej 8 godzin dziennie, co umożliwi podjęcie pracy przez ich rodziców. Ponadto zwiększona zostanie oferta edukacyjno - wychowawcza funkcjonujących szkół podstawowych wraz z oddziałami przedszkolnymi, poprzez m.in. rozbudowę obiektów wraz z ich dostosowaniem do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz stworzenie szerokiej oferty edukacyjno – wychowawczej, podniesie dostępność oraz jakość usług oświatowych w Gminie.

W ramach budowy i modernizacji infrastruktury na potrzeby szkolnictwa podstawowego należy przewidzieć również modernizację oraz dalszą rozbudowę infrastruktury sportowo – rekreacyjnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Będzie ona sprzyjała wzrostowi aktywności i kondycji fizycznej lokalnej społeczności, w tym przede wszystkim dzieci i młodzieży oraz integracji i aktywizacji społecznej.

Ważnym aspektem w realizacji wszystkich założeń strategicznych Gminy jest również możliwość poszukiwania źródeł finansowania jego działań rozwojowych, poprzez racjonalną gospodarkę zdolnością inwestycyjną Gminy, pozyskiwanie inwestorów oraz środków finansowych z zewnętrznych źródeł (dotacje unijne, kredyty, pożyczki, fundusze krajowe).

— **Cel operacyjny 1.3. Zintegrowane i zaktywizowane społeczeństwo**

Trzeci cel operacyjny obejmuje działania dążące do aktywizacji i integracji lokalnej społeczności oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu. W ramach tego celu przewiduje się wdrażanie działań dotyczących rozbudowy oferty usług społecznych skierowanych do wszystkich grup wiekowych, wprowadzania nowych programów

aktywizujących mieszkańców, w tym osób starszych i samotnych. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa sprawia, iż kluczowa jest intensyfikacja działań samorządu w zakresie aktywizacji osób starszych. Konieczne jest również wsparcie w zakresie aktywizacji i integracji społecznej w przypadku pozostałych grup wiekowych. W tym celu można utworzyć na obszarze gminy strefy do aktywnego spędzania czasu wolnego oraz zorganizować we współpracy z podmiotami zewnętrznymi liczne wydarzenia integrujące mieszkańców oraz zwiększające ich lokalną tożsamość.

Zlokalizowane na obszarze gminy remizy OSP i świetlice wiejskie, mogą stać się miejscem prowadzenia szeregu działań integracyjnych i aktywizacyjnych oraz miejscem funkcjonowania kół zainteresowań i klubów zrzeszających lokalną społeczność. W związku z czym przewidziano utworzenie nowych oraz utrzymanie dotychczasowych miejsc lokalnej integracji, m.in. założenie nowych klubów seniora, utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury oraz modernizację i doposażenie świetlic wiejskich.

Wszystkie przedstawione powyżej działania dążą do wzrostu jakości życia dotychczasowych mieszkańców Gminy Stary Lubotyń, poprawy atrakcyjności osiedleńczej Gminy, a tym samym zwiększenia liczby osób osiedlających się na jej terenie.

Tabela 6. Cel strategiczny: 1. Zintegrowane społeczeństwo i korzystne warunki mieszkaniowe

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 1.1. Tereny przygotowane pod rozwój budownictwa mieszkaniowego					
1. Wzrost powierzchni uzbrojonych terenów pod mieszkalnictwo z obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego	– więcej uzbrojonych w infrastrukturę techniczną terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkalne, – większa liczba budynków mieszkalnych, – większa liczba mieszkań, – wyższe dochody gminy związane z podatkiem od nieruchomości, – większa liczba mieszkańców gminy.	– Liczba wydanych pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych [szt.]; – Powierzchnia wyznaczonych terenów pod budownictwo mieszkaniowe [ha]; – Liczba powstałych nowych mieszkań na terenie gminy [szt.]; – Liczba osób meldujących się na terenie gminy [osoby].	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne; – Budżet podmiotów realizujących zabudowę mieszkaniową.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń	2023-2030
2. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa	– remizy OSP zapewniające bezpieczne i higieniczne warunki pełnienia służby przez strażaków, – lepsze wyposażenie jednostek OSP.	– Liczba wybudowanej lub zmodernizowanej infrastruktury dla OSP [szt.]; – Liczba dofinansowanych jednostek OSP [szt.], – Liczba doposażonych jednostek OSP [szt.]; – Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami [os.].	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń	2023-2030

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 1.2. Wysokie standardy infrastruktury społecznej					
1. Poprawa stanu technicznego oraz dostępności obiektów użyteczności publicznej	– dobry stan techniczny budynków użyteczności publicznej, – kompleksowo wyposażone budynki użyteczności publicznej, – dobry dostęp do usług medycznych wysokiej jakości.	– Liczba wybudowanych, przebudowanych lub rozbudowanych obiektów użyteczności publicznej [szt.]; – Liczba doposażonych obiektów użyteczności publicznej [szt.], – Liczba usług medycznych świadczonych na terenie gminy [szt.].	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne, – Środki prywatne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń, – Podmioty Ochrony Zdrowia	2023-2030
2. Efektywne funkcjonowanie instytucji samorządowych	– większa dostępność usług publicznych świadczonych elektronicznie, – sprawny system obsługi klienta w Urzędzie, – racjonalna gospodarka zdolnością inwestycyjną Gminy.	– Liczba usług w formie elektronicznej w instytucjach samorządowych [szt.]; – Liczba zmodernizowanych systemów obsługi klienta w instytucjach samorządowych [szt.]; – Liczba instytucji samorządowych oferujących usługi elektroniczne [szt.], – Wysokość nadwyżki operacyjnej Gminy na koniec roku obrachunkowego [zł]; – Liczba inwestycji zrealizowanych przy udziale środków zewnętrznych [szt.].	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń	2023-2030
3. Poprawa jakości usług i dostępności żłobków, przedszkoli, jednostek oświatowych i sportowo-rekreacyjnych	– zapewniona opieka dzieciom do lat 3 w żłobkach, – zapewniona opieka dzieciom do lat 6 w oddziałach przedszkolnych m.in. 8 godz. w ciągu dnia, – obiekty opiekuńczo – oświatowe dostosowane do	– Liczba wybudowanych żłobków [szt.]; – Liczba dzieci do lat 3 objętych opieką w żłobkach [szt.]; – Liczba wybudowanych, przebudowanych lub rozbudowanych przedszkoli [szt.];	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń, – Szkoły Podstawowe wraz z oddziałami przedszkolnymi; – Podmioty prywatne.	2023-2030

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, – atrakcyjna oferta edukacyjno-rozwojowo-wychowawcza, – obiekty oświatowe w dobrym stanie technicznym, – szeroka oferta zajęć dodatkowych, – wsparta edukacja pozaszkolna dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej, – rozbudowane i zmodernizowane zaplecze sportowe w szkołach, – zmodernizowane, rozbudowane i nowe obiekty sportowo-rekreacyjne, – nowe zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży, – profesjonalna oferta obiektów oświatowych oraz sportowo – rekreacyjnych.	– Liczba doposażonych budynków opiekuńczo – oświatowych [szt.]; – Liczba budynków opiekuńczo – oświatowych dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami [szt.].; – Liczba zrealizowanych przedsięwzięć zwiększających ofertę edukacyjno-wychowawczą [szt.]; – Liczba przebudowanych lub rozbudowanych obiektów oświatowych [szt.]; – Liczba dodatkowych zajęć pozalekcyjnych [szt.]; – Liczba zmodernizowanych / rozbudowanych obiektów sportowych [szt.]; – Liczba wybudowanych nowych obiektów sportowych [szt.]; – Liczba zmodernizowanych / rozbudowanych obiektów rekreacyjnych [szt.]; – Liczba wybudowanych nowych obiektów rekreacyjnych [szt.]; – Liczba wspartych ofert obiektów oświatowych oraz sportowo – rekreacyjnych [szt.].			

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 1.3. Zintegrowane i zaktywizowane społeczeństwo					
1. Poprawa jakości życia we wszystkich grupach wiekowych mieszkańców	– rozwinięta oferta usług społecznych skierowanych do wszystkich grup wiekowych, – zwiększenie kompetencji zawodowych mieszkańców, – rozwój usług opiekuńczych, w tym dla osób starszych i samotnych, – poprawa dostępu do miejsc aktywizujących mieszkańców.	– Liczba utworzonych nowych programów aktywizujących mieszkańców [szt.]; – Liczba uczestników działań w zakresie podnoszenia i doskonalenia kompetencji zawodowych [os.]; – Liczba wdrożonych projektów podnoszących jakość kształcenia zawodowego [szt.]; – Liczba utworzonych nowych programów aktywizujących osoby starsze i samotne [szt.]; – Liczba uczestników działań aktywizujących [os.].	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń; – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Lubotyniu; – Gminna Biblioteka Publiczna w Starym Lubotyniu, – Lubotyński Klub Seniora, – Jednostki oświatowe; – Przedsiębiorcy.	2023-2030
2. Integracja lokalnej społeczności	– utworzone strefy do aktywnego spędzania czasu wolnego, – utworzone nowe oraz utrzymane dotychczasowe miejsca lokalnej integracji (m.in. kluby seniora, GOK, świetlice wiejskie), – liczne wydarzenia integrujące lokalną społeczność, – wzrost poczucia lokalnej tożsamości mieszkańców.	– Liczba utworzonych strefy do aktywnego spędzania czasu wolnego [szt.]; – Liczba utworzonych miejsc lokalnej integracji [szt.]; – Liczba wspartych dotychczas działających miejsc lokalnej integracji [szt.]; – Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących lokalną społeczność [szt.].	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń; – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Lubotyniu; – Gminna Biblioteka Publiczna w Starym Lubotyniu, – Lubotyński Klub Seniora, – Jednostki oświatowe.	2023-2030
3. Aktywizacja mieszkańców objętych opieką społeczną oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym	– większa liczba programów profilaktycznych, – większa liczba programów aktywizacyjnych, – zwiększenie skali wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży,	– Liczba programów profilaktycznych [szt.]; – Liczba działań aktywizujących skierowanych do mieszkańców [szt.]; – Liczba zorganizowanych spotkań z zakresu wsparcia	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń; – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Lubotyniu.	2023-2030

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	– spadek liczby osób objętych opieką społeczną, – brak barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych.	psychologicznego dzieci i młodzieży [szt.]; – Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny [szt.]; – Liczba osób korzystających z usług pomocy społecznej [os.]; – Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem [os.]; – Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych [szt.].			

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Cel strategiczny 2. Efektywny sektor gospodarczy i ukształtowana oferta turystyczno - rekreacyjna

W ramach drugiego celu strategicznego wyodrębniono następujące cele operacyjne:

- Cel operacyjny 2.1. Atrakcyjna oferta inwestycyjna Gminy,
- Cel operacyjny 2.2. Utworzona oferta turystyczno – rekreacyjna Gminy,
- Cel operacyjny 2.3. Wysoka jakość i dostępność infrastruktury technicznej.

Poniżej przedstawiono opis poszczególnych celów operacyjnych:

- **Cel operacyjny 2.1. Atrakcyjna oferta inwestycyjna Gminy**

W SUiKZP Gminy Stary Lubotyń wyznaczono tereny nowej zabudowy związanej z produkcją, składami, magazynami i usługami ponadpodstawowymi, w tym obsługą komunikacji kołowej. Ponadto dotychczasowa baza terenowa (wg stanu istniejącego i planowanego w planach miejscowych) jest wystarczająca w przypadku usług lokalnych, w tym publicznych i społecznych, a także dla zabudowy letniskowej.

Istotną barierą rozwoju gospodarczego Gminy jest jednak brak wyznaczonych obszarów inwestycyjnych wyposażonych w infrastrukturę techniczną (m.in. sieć wodno-kanalizacyjna, energetyczna, drogi dojazdowe). W związku z powyższym zaplanowano wyznaczenie na terenie gminy i uzbrojenie w infrastrukturę techniczną terenów inwestycyjnych oraz przygotowanie ich m.in. dla działalności w zakresie przetwórstwa rolnego, centrów logistycznych i magazynowych. Pozwoli to na wykorzystanie rolniczego charakteru Gminy i jej zasobów do ściągnięcia na jej teren nowych inwestorów.

Ponadto, aby zwiększyć atrakcyjność inwestycyjną Gminy, w tym dla podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą niepowodującą negatywnego oddziaływania na środowisko, należy stworzyć atrakcyjną ofertę inwestycyjną i ją wypromować. Dlatego też przewidziano zadania dotyczące udostępnienia pod działalność gospodarczą gruntów, lokali i obiektów będących własnością gminy, wdrożenie instrumentów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw (np. dostęp do doradztwa prawnego, finansowego, ulgi podatkowe) oraz opracowanie i wdrożenie systemu promocji gospodarczo - inwestycyjnej.

Wszystkie te zadania mają na celu zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy oraz wzrost liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na jej terenie. Ponadto Gmina planuje podejmowanie współpracy z przedsiębiorcami i samorządami w zakresie rozwoju sfery gospodarczej.

— **Cel operacyjny 2.2. Utworzona oferta turystyczno – rekreacyjna Gminy**

Na terenie gminy Stary Lubotyń występują walory zabytkowo - kulturowe, które wraz z walorami przyrodniczo - krajobrazowymi mogą być wykorzystywane w tworzeniu oferty turystyczno-rekreacyjnej, w tym agroturystyki. Ze względu na nizinne położenie oraz atrakcyjne krajobrazy, gmina posiada dogodne warunki do uprawiania turystyki pieszej, konnej, jak i rowerowej. Ponadto malowniczy krajobraz oraz rolniczy charakter stanowią atrakcyjne miejsce pobytu dla osób, które szukają ciszy i spokoju.

Zaplanowano stworzenie oferty kulturalnej dostosowanej do różnych grup wiekowych. Przewidziano również zadania poprawiające stan instytucji kultury, chroniących dziedzictwo kulturowe gminy oraz zwiększające dostępność do jej oferty kulturalnej. Z obiektów tych mogą korzystać mieszkańcy, organizacje czy grupy nieformalne realizujący swoje zamierzenia artystyczne, co w przyszłości przyczyni się do rozwoju różnych inicjatyw społecznych.

Przewidziano również kierunek działań dążący do wyposażenia gminy w kompleksową infrastrukturę okołoturystyczną i rekreacyjną oraz efektywną promocję jej walorów. Przewiduje się, że poprzez atrakcyjne, ogólnodostępne i dostosowane do różnych grup wiekowych działania promocyjne wzrośnie zainteresowanie Gminą.

— **Cel operacyjny 2.3. Wysoka jakość i dostępność infrastruktury technicznej**

Cel ten obejmuje działania dążące do podniesienia standardów infrastruktury technicznej i drogowej wpływającej bezpośrednio na jakość życia mieszkańców oraz atrakcyjność inwestycyjną gminy. Zaplanowane zadania obejmują m.in. rozbudowę, przebudowę, modernizację kanalizacyjnej, energetycznej, gazowej oraz telekomunikacyjnej, w tym światłowodowej, a także modernizację oczyszczalni ścieków, sieci wodociągowej.

Istotne jest podjęcie działań dotyczących modernizacji istniejącej infrastruktury wodociągowej. Ponadto rekomenduje się dalszy rozwój systemów oczyszczania ścieków m.in. poprzez rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej na terenach o zwartej zabudowie oraz budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach o rozproszonej zabudowie, a także nadzór nad prawidłową gospodarką ściekową gospodarstw indywidualnych i przedsiębiorstw.

Jedną z barier rozwoju osiedleńczego i gospodarczego gminy jest niewystarczająca ilość dróg w dobrym stanie technicznym wyposażonych w kompleksową infrastrukturę towarzyszącą (chodniki, drogi dla rowerów, oświetlenie uliczne). W związku z powyższym należy zaplanować rozbudowę i remont dróg lokalnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz oświetleniem ulicznym. Głównym celem projektu jest zaspokojenie oczekiwań mieszkańców w zakresie bezpiecznej i szybkiej komunikacji, która ma bezpośredni wpływ na rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy, a więc i na powstanie nowych miejsc pracy.

Rozbudowana sieć dróg wykonanych w odpowiednim standardzie technicznym jest również elementem wspomagającym zarządzanie, usuwanie oraz zapobieganie ryzykom w przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych, takich jak pożary lub powodzie.

W ramach celu zaplanowano także realizację spójnej sieci tras rowerowych zgodnych ze standardami wojewódzkimi oraz infrastruktury dla pieszych, które zwiększą bezpieczeństwo użytkowników ruchu ulicznego oraz przyczynią się do ograniczenia emisji CO_2 do atmosfery oraz hałasu, co zwiększy atrakcyjność mieszkaniową i rekreacyjną Gminy.

Odpowiedniej jakości sieć dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą wpływa na zwiększenie mobilności i bezpieczeństwa mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy, co z kolei wpływa na jej rozwój gospodarczy.

Tabela 7. Cel strategiczny 2. Efektywny sektor gospodarczy i ukształtowana oferta turystyczno - rekreacyjna

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 2.1. Atrakcyjna oferta inwestycyjna Gminy					
1. Wyznaczenie i uzbrojenie w infrastrukturę techniczną terenów inwestycyjnych	– wyznaczone tereny inwestycyjne w planach zagospodarowania przestrzennego, – uzbrojone w infrastrukturę techniczną tereny inwestycyjne (drogi oraz sieć wodociągowa, urządzenia kanalizacyjne, sieć gazowa, elektroenergetyczna, światłowód), – przygotowane tereny inwestycyjne (m.in. dla działalności w zakresie przetwórstwa rolnego, centrów logistycznych i magazynowych), – większa liczba przedsiębiorców, – spadek bezrobocia wśród mieszkańców, – zwiększenie nadwyżki budżetowej.	– Powierzchnia terenów przeznaczonych pod inwestycje [ha]; – Powierzchnia terenów inwestycyjnych uzbrojonych w infrastrukturę techniczną [ha]; – Liczba przedsiębiorstw działających na terenie gminy [szt.].	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń, – Przedsiębiorstwa telekomunikacyjne, – Przedsiębiorstwa energetyczne.	2023-2030
2. Pozyskanie nowych inwestorów i rozwój lokalnego sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła	– rozwinięty sektor usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła, – instrumenty wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw (np. dostęp do doradztwa prawnego, finansowego, ulgi podatkowe), – współpraca pomiędzy przedsiębiorstwami i samorządami,	– Liczba podmiotów funkcjonujących w sektorze usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła [szt.]; – Liczba wdrożonych instrumentów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw [szt.]; – Liczba realizowanych przedsięwzięć na rzecz pozyskania nowych inwestorów [szt.]; – Liczba przedsiębiorstw działających na terenie gminy [szt.];	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń	2023-2030

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	– opracowany i wdrożony system promocji gospodarczej i inwestycyjnej, – udostępnione pod działalność gospodarczą grunty, lokale, obiekty będące własnością gminy, – większa liczba przedsiębiorców, – spadek bezrobocia wśród mieszkańców, – zwiększenie nadwyżki budżetowej.	– Liczba przedsięwzięć zrealizowanych we współpracy z przedsiębiorcami [szt.]; – Powierzchnia udostępnionych pod działalność gospodarczą gruntów będących własnością gminy [ha]; – Liczba udostępnionych pod działalność gospodarczą lokali i obiektów będących własnością gminy [szt.].			
Cel operacyjny 2.2. Utworzona oferta turystyczno – rekreacyjna Gminy					
1. Rozszerzenie oferty kulturalnej Gminy	– poprawa stanu obiektów instytucji kultury i bibliotecznej, – zwiększenie dostępności do oferty kulturalnej i bibliotecznej, – oferta kulturalna dostosowana do różnych grup wiekowych, – efektywna promocja oferty kulturalnej Gminy.	– Użytkownicy korzystający z obiektów objętych wsparciem [os/rok]; – Liczba obiektów instytucji kultury w dobrym stanie technicznym [szt.]; – Liczba wspartych obiektów bibliotecznych [szt.]; – Liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych [szt.]; – Liczba turystów odwiedzających teren gminy [szt.].	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne, – Program MKiDN „Infrastruktura bibliotek” 2021-2025.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń, – Instytucje kultury.	2023-2030
2. Rozbudowa oferty turystyczno – rekreacyjnej Gminy	– rozbudowana infrastruktura okołoturystyczna, – zwiększenie dostępności do oferty rekreacyjnej, – utrzymanie i dalszy rozwój miejsc i obiektów służących rekreacji (place zabaw, boiska, itp.),	– Oferta turystyczno – promocyjna [komplet]; – Liczba osób korzystających z oferty turystyczno – promocyjnej [os./rok]; – Liczba wybudowanych/zmodernizowanych elementów infrastruktury okołoturystycznej [szt.];	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń, – Instytucje kultury.	2023-2030

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	– efektywna promocja turystyczno – rekreacyjna Gminy.	– Liczba wybudowanych/zmodernizowanych elementów infrastruktury rekreacyjnej [szt.]; – Liczba przedsiębiorstw branży turystycznej działających na terenie gminy [szt.]; – Liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych [szt.]; – Liczba turystów odwiedzających teren gminy [szt.].			
Cel operacyjny 2.3. Wysoka jakość i dostępność infrastruktury technicznej					
1. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej (oczyszczalnia ścieków, sieć wodociągowa, kanalizacyjna, instalacje do odprowadzania ścieków, sieć elektroenergetyczna, światłowód, sieć gazowa)	– zmodernizowana oczyszczalnia ścieków, – zestaw asenizacyjny, – wysokiej jakości, sprawna infrastruktura techniczna (sieć wodociągowa, kanalizacyjna, urządzenia kanalizacyjne, sieć gazowa, elektroenergetyczna, światłowód), – zapewnienie bieżących dostaw wody, – funkcjonujące przydomowe oczyszczalnie ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie.	– Liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków [szt.], – Liczba zestawów asenizacyjnych [szt.], – Liczba wybudowanych nowych ujęć wody [szt.]; – Długość zmodernizowanych sieci wodociągowych [km]; – Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych [km]; – Ludność przyłączona do udoskonalonej sieci wodociągowej [os.]; – Ludność przyłączona do udoskonalonej sieci kanalizacji sanitarnej [os.]; – Długość zmodernizowanej sieci elektroenergetycznej [km]; – Długość kanalizacji deszczowej [km]; – Długość sieci gazowej [km];	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń; – Przedsiębiorstwa telekomunikacyjne, – Przedsiębiorstwa energetyczne.	2023-2030

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
		– Liczba osób korzystających z sieci gazowej [osoby]; – Długość sieci światłowodowej [km]; – Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.].			
2. Budowa, przebudowa i utrzymanie dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (oświetlenie uliczne, chodniki, drogi dla rowerów)	– dobry stan techniczny dróg, – rozbudowany układ dróg gminnych, zapewniających bezpośredni dostęp do terenów inwestycyjnych, – dobry stan infrastruktury towarzyszącej - oświetlenia ulicznego, drogi dla rowerów, chodników zgodnych z wojewódzkimi standardami infrastruktury rowerowej, – bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego.	– Długość przebudowanych dróg [km]; – Liczba zmodernizowanych mostów [szt.]; – Długość dróg gminnych zapewniających bezpośredni dostęp do terenów inwestycyjnych [km]; – Długość wybudowanych dróg [km]; – Długość wyremontowanych dróg [km.]; – Długość tras rowerowych zgodnych z wojewódzkimi standardami infrastruktury rowerowej [km]; – Długość infrastruktury dla pieszych [km]; – Długość wybudowanej infrastruktury towarzyszącej [km]; – Ilość wybudowanych, zmodernizowanych elementów infrastruktury towarzyszącej [szt.].	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń.	2023-2030

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Cel strategiczny 3. Harmonijny ład przestrzenny oraz czyste środowisko naturalne

W ramach trzeciego celu strategicznego wyodrębniono następujące cele operacyjne:

- Cel operacyjny 3.1. Spójność zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Cel operacyjny 3.2. Czyste środowisko naturalne z wykorzystaniem OZE.

Poniżej przedstawiono opis poszczególnych celów operacyjnych:

- **Cel operacyjny 3.1. Spójność zagospodarowania przestrzennego gminy**

Ład przestrzenny to takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Jest on jednym z podstawowych elementów wpływających na postrzeganie atrakcyjności mieszkaniowej, rekreacyjno-turystycznej oraz inwestycyjnej gminy. W związku w powyższym przewidziano zadania dążące do harmonijnego zagospodarowania przestrzeni publicznej Gminy Stary Lubotyń, pod względem:

- pełnienia przez nią funkcji wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców, jak i przyjezdnych,
- ochrony obiektów i obszarów o znaczeniu historyczno-kulturowym,
- ochrony środowiska naturalnego,
- koncentracji życia społecznego mieszkańców,
- działalności inwestycyjnej,
- świadczenia usług publicznych.

Z uwagi na konieczność zapewnienia rozwoju gospodarczego gminy należy dostosować politykę przestrzenną gminy do aktualnych potrzeb i wymagań poprzez opracowanie, a następnie realizację zapisów planów zagospodarowania przestrzennego. W ramach powyższego celu należy wziąć również pod uwagę przeznaczenie oraz funkcje terenów zurbanizowanych (społeczne, kulturowe i publiczne).

Ponadto istotnym działaniem w ramach powyższego celu operacyjnego jest ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków, które znajdują się na terenie gminy. Stąd prowadzone będą działania w zakresie ich modernizacji i zachowania dziedzictwa niematerialnego tego obszaru.

- **Cel operacyjny 3.2. Czyste środowisko naturalne z wykorzystaniem OZE**

Jednym z obszarów o najmocniejszym potencjale rozwoju Gminy Stary Lubotyń są jej zasoby przyrodnicze i walory krajobrazowe. W związku z powyższym zaplanowano kierunek działań dążący do ich ochrony oraz zachowania w dobrym stanie, w tym w szczególności obszarów

cennych przyrodniczo, takich jak dolina rzeki Orz oraz dużych kompleksów leśnych (Puszcza Biała i Czerwony Bór).

Ponadto w sezonie grzewczym na obszarze gminy uwidacznia się problem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. W związku z tym, przewidziane zostały działania dążące do poprawy stanu powietrza atmosferycznego obejmujące wymianę źródeł ciepła, inwestycje w odnawialne źródła energii oraz dalsza termomodernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej. Ich celem jest ograniczenie strat ciepła budynków i rocznego zużycia energii cieplnej oraz w efekcie zmniejszenie emisji CO_2. Zaplanowano również wykorzystania wydajnych i proekologicznych technologii, urządzeń i instalacji w zakresie gospodarowania energią, co będzie miało wpływ na wzrost poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców w dziedzinie budynków energooszczędnych. Oprócz efektów środowiskowych zostaną osiągnięte efekty społeczne poprzez stworzenie przyjaznej przestrzeń publicznej, zwiększenie dostępu do usług społecznych oraz poprawę warunków świadczenia usług publicznych.

Zakłada się także prowadzenie działań mających na celu zrównoważone gospodarowanie wodami wraz z ochroną przeciwpowodziową gminy, efektywne zarządzanie kryzysowe oraz obronę cywilną mieszkańców na wypadek wojny, klęsk żywiołowych i katastrof. W zakresie efektywnej gospodarki odpadami przewidziano zadania obejmujące przeprowadzenie kampanii edukacyjnych w tym zakresie oraz wsparcie finansowe zadań dot. unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest na budynkach prywatnych.

Należy zaplanować również działania z zakresu zwiększenia świadomości mieszkańców w zakresie ochrony komponentów środowiska, takich jak geologia, rzeźba terenu, klimat, wody powierzchniowe i podziemne, gleby, szata roślinna oraz świat zwierzęcy. W tym zakresie wskazane jest wdrożenie edukacji ekologicznej w szkołach oraz prowadzenie kampanii edukacyjno – informacyjnych w zakresie wsparcia finansowego wymiany źródeł ciepła w budynkach prywatnych.

Tabela 8. Cel strategiczny 3: Harmonijny ład przestrzenny oraz czyste środowisko naturalne

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 3.1. Spójność zagospodarowania przestrzennego gminy					
1. Harmonijne zagospodarowanie przestrzeni publicznej	– estetyczna przestrzeń publiczna, – dalsze zainteresowanie ofertą osiedleńczą gminy, – wyznaczona przestrzeń pod kątem koncentracji życia społecznego mieszkańców, – wyznaczenie terenów pod działalność inwestycyjną, – ochrona istniejących zasobów kulturowych i środowiskowych.	– Powierzchnia zagospodarowanej przestrzeni publicznej [ha]; – Powierzchnia zagospodarowanych obszarów inwestycyjnych [ha]; – Liczba zagospodarowanych elementów przestrzeni publicznej [szt.].	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń	2023-2030
2. Bieżąca aktualizacja dokumentów planistycznych w oparciu o potrzeby rozwojowe gminy	– stała aktualizacja zapisów w dokumentach planistycznych, – opracowanie zmian i nowych dokumentów planistycznych.	– Powierzchnia terenów, których dotyczy aktualizacja lub zmiany w zakresie zapisów w dokumentach planistycznych [ha].	– Budżet własny Gminy.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń	2023-2030
3. Ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez modernizację i wsparcie obiektów zabytkowych oraz zachowanie dziedzictwa niematerialnego	– obiekty kultury i zabytki w dobrym stanie technicznym – wzrost świadomości społecznej dotyczącej zachowania dziedzictwa kulturowego i zabytków – poprawa dostępności mieszkańców do usług kultury, – zachowanie dziedzictwa niematerialnego	– Liczba zmodernizowanych obiektów zabytkowych [szt.]; – Liczba wspartych obiektów zabytkowych [szt.], – Liczba działań podjętych w celu ochrony i zachowania dziedzictwa niematerialnego [szt.]	– Budżet gminy – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne – Środki prywatne właścicieli	– Urząd Gminy Stary Lubotyń – Właściciele prywatni	2023-2030
Cel operacyjny 3.2. Czyste środowisko naturalne z wykorzystaniem OZE					

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
1. Poprawa stanu powietrza atmosferycznego	– spadek emisji zanieczyszczeń do atmosfery, – poprawa komfortu cieplnego w budynkach, – poprawa efektywności energetycznej budynków, – wzrost udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.	– Liczba wymienionych źródeł ciepła [szt.]; – Powierzchnia podlegająca zmianie sposobu ogrzewania [m^2]; – Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony równoważnika CO_2]; – Liczba inwestycji obejmujących odnawialne źródła energii [szt.]; – Liczba budynków mieszkalnych poddanych termomodernizacji [szt.]; – Liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji [szt.].	– Budżet własny Gminy; – Środki własne mieszkańców; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń, – Jednostki organizacyjne, – Mieszkańcy gminy.	2023-2030
2. Ochrona i zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego, w tym walorów krajobrazowych	– zachowane obszary chronione, – utrzymanie w dobrym stanie obiektów i obszarów cennych przyrodniczo; – zachowane walory przyrodnicze.	– Powierzchnia obszarów chronionych na terenie gminy [ha]; – Liczba MPZP, w których zawarto zapisy ustalające ochronę obiektów i obszarów cennych przyrodniczo [szt.].	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń, – RDOŚ w Warszawie.	2023-2030
3. Zrównoważone gospodarowanie wodami	– instalacje melioracyjne w dobrym stanie technicznym, – zmniejszenie zużycia wody pitnej, – kumulacja wody deszczowej i wykorzystanie do celów gospodarczych, – ochrona naturalnych koryt cieków oraz ochrony naturalnej retencji gruntów, w szczególności retencji leśnej oraz retencji na obszarach zurbanizowanych,	– Długość poddanych konserwacji instalacji melioracyjnych [km]; – Liczba zrealizowanych działań służących zmniejszeniu zużycia wody pitnej [szt.]; – Liczba podjętych działań chroniących naturalne koryta cieków wodnych [szt.]; – Liczba podjętych działań chroniących naturalną retencję wód [szt.];	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń, – Mieszkańcy gminy.	2023-2030

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	– ochrona przeciwpowodziowa gminy.	– Liczba podjętych działań przeciwpowodziowych [szt.].			
4. Efektywny system zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej	– infrastruktura i procedury szybkiego reagowania na sytuacje kryzysowe, – ochrona infrastruktury krytycznej, – efektywny plan zarządzania kryzysowego, – efektywny plan obrony cywilnej.	– Liczba opracowanych procedur szybkiego reagowania na sytuacje kryzysowe [szt.]; – Liczba przeprowadzonych działań służących ochronie infrastruktury krytycznej [szt.]; – Liczba przeprowadzonych szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu zarządzania kryzysowego [szt.]; – Liczba przeprowadzonych szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu obrony cywilnej [szt.].	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń	2023-2030
5. Wydajny system gospodarowania odpadami	– wzrost świadomości mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami, – funkcjonalny system gospodarowania odpadami komunalnymi, – efektywnie funkcjonujący PSZOK, – spadek wyrobów zawierających azbest na terenie gminy oraz foli rolniczych.	– Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych w zakresie efektywnej gospodarki odpadami [szt.]; – Masa odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny [Mg]; – Masa unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest [Mg]; – Liczba wspartych z budżetu Gminy zadań dot. unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest na budynkach prywatnych [Mg], – Liczba usuniętych foli rolniczych [kg].	– Budżet własny Gminy; – Środki własne mieszkańców; – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne, w tym WFOŚiGW.	– Urząd Gminy Stary Lubotyń, – Mieszkańcy gminy.	2023-2030
6. Edukacja ekologiczna	– wzrost świadomości mieszkańców w zakresie ochrony komponentów środowiska (geologia, rzeźba terenu, klimat, wody	– Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska [szt.];	– Budżet własny Gminy; – Publiczne pozabudżetowe	– Urząd Gminy Stary Lubotyń.	2023-2030

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	powierzchniowe i podziemne, gleby, szata roślinna, świat zwierzęcy), – edukacja ekologiczna w szkołach, – świadomość mieszkańców w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na wymianę źródeł ciepła na przyjazne środowisku.	– Liczba przeprowadzonych zajęć edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska w szkołach [szt.]; – Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych w zakresie wsparcia finansowego wymiany źródeł ciepła [szt.].	fundusze krajowe i zagraniczne.		

Źródło: Opracowanie własne

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej służy zobrazowaniu przestrzennej struktury gminy, włączając w to kierunki rozwoju oraz poszczególne zadania inwestycyjne. Wynika on przede wszystkim z zapisów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń oraz pozostałych dokumentów planistycznych opracowanych na poziomie regionalnym tj. Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze

Pod względem struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa mazowieckiego południowa część Gminy Stary Lubotyń położony jest w obszarze cennym przyrodniczo - Obszar Natura 2000 Puszcza Biała (PLB140007).

Na poniższym rysunku przedstawiono lokalizację Gminy Stary Lubotyń na tle struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa mazowieckiego.

Rysunek 2. Położenie Gminy Stary Lubotyń na tle struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa mazowieckiego

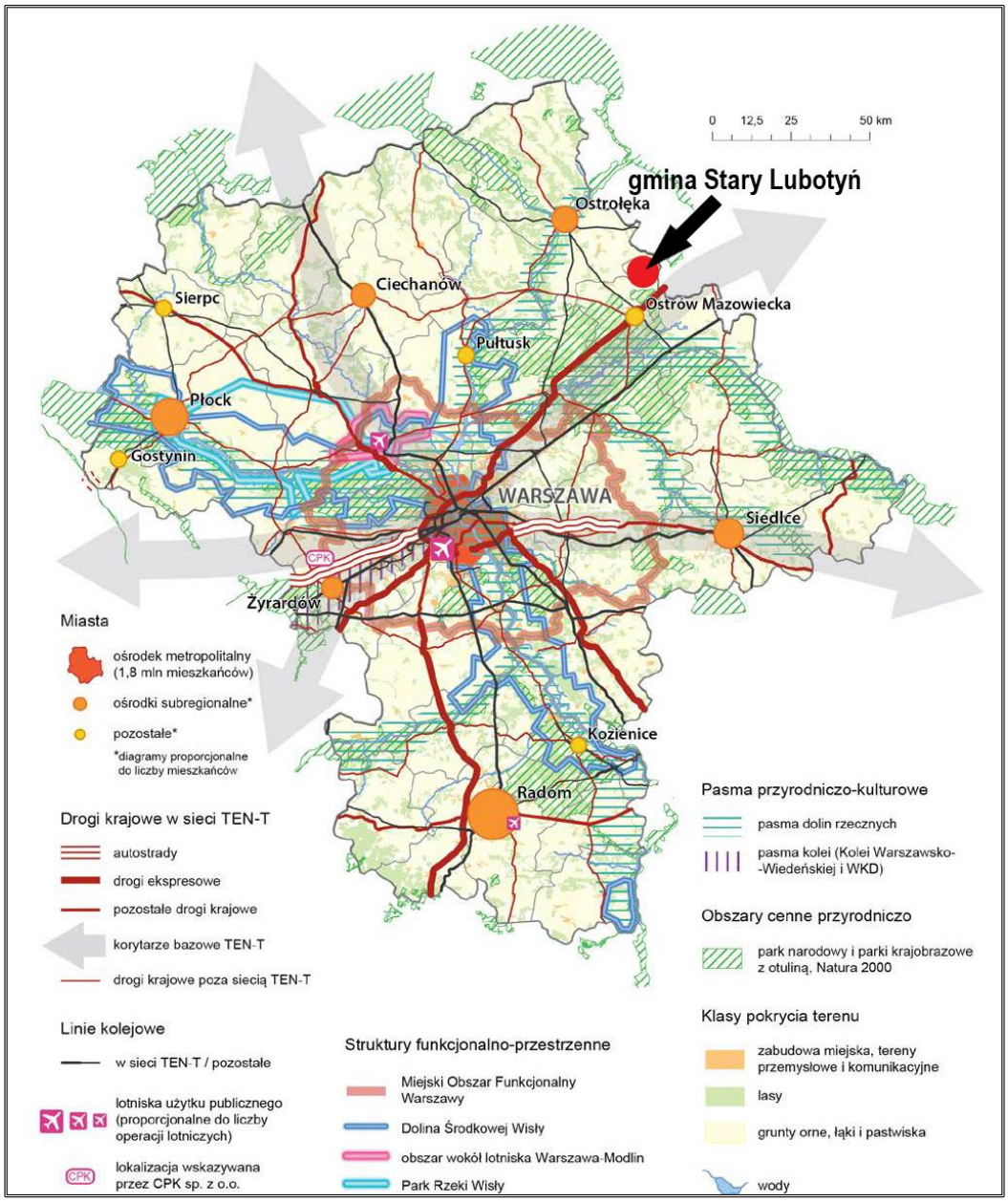

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze

W skład Gminy Stary Lubotyń wchodzi 26 sołectw: Budziszki, Chmielewo, Gawki, Gniazdowo, Grądziki, Gumowo, Klimonty, Kosewo, Koskowo, Lubotyń-Kolonia, Lubotyń-Morgi, Lubotyń-Włóki, Podbiele, Podbielko, Rabędy, Rogowo – Folwark, Rogówek, Rząśnik, Stary Lubotyń, Stary Turobin, Sulęcin Szlachecki, Sulęcin Włościański, Świerże, Turobin-Brzozowa, Żochowo i Żyłowo.

Gmina Stary Lubotyń jest gminą wiejską, gdzie przeważają tereny definiowane jako rolnicze, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. W krajobrazie gminy dominują rozległe pola uprawne, łąki i pastwiska. Pozostałe grunty rolne pokryte są podstawowo przez pola uprawne, w większości zajęte przez zasiewy.

Pasma funkcjonalne na obszarze gminy ułożone są na kierunku północ-południe. Skrajnymi pasmami są:

- zachodnie, ciągnące się wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 677 o znacznym udziale funkcji pozarolniczych związanych z tymi drogami,
- wschodnie, ciągnące się wzdłuż wschodniej granicy gminy o preferencjach dla rozwoju funkcji rekreacyjnej.

Natomiast pasmo centralne obejmuje natomiast zasadniczą, środkową część gminy i zdecydowanie dominuje tu funkcja rolnicza z centralnie zlokalizowaną funkcją obsługi gminy w Starym Lubotyniu.[36]

Przewiduje się rozwój przestrzenny gminy Stary Lubotyń zarówno w charakterze jakościowym (przekształcenia przestrzenne, modernizacja istniejących obiektów), jak i ilościowym (nowe tereny pod zabudowę mieszkaniową, inwestycyjną i turystyczno-rekreacyjną). Planowany jest również dalszy rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, co podniesie atrakcyjność gminy pod względem mieszkaniowym, jak i inwestycyjnym.

W granicach administracyjnych gminy znajduje się odcinek drogi wojewódzkiej nr 677, która łączący się w sąsiednim Ostrowie Mazowieckim z drogą ekspresową S8 (trasa drogi S8 przebiega poza granicami Gminy Stary Lubotyń, w bliskim sąsiedztwie południowej jej granicy). Droga ekspresowa S8 jest istotnym fragmentem międzynarodowej drogi E67 oraz trasy Via Baltica, co zwiększa atrakcyjność Gminy Stary Lubotyń pod względem inwestycyjnym, w tym m.in. pod lokalizację centrów logistycznych i magazynów.

Na poniższym rysunku przedstawiono model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Stary Lubotyń opracowany na podstawie:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stary Lubotyń,
- Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze,
- ogólnodostępnych serwisów mapowych.

[36] Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń. Uchwała nr XIII/140/20 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 30 grudnia 2020 r.

Rysunek 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Stary Lubotyń

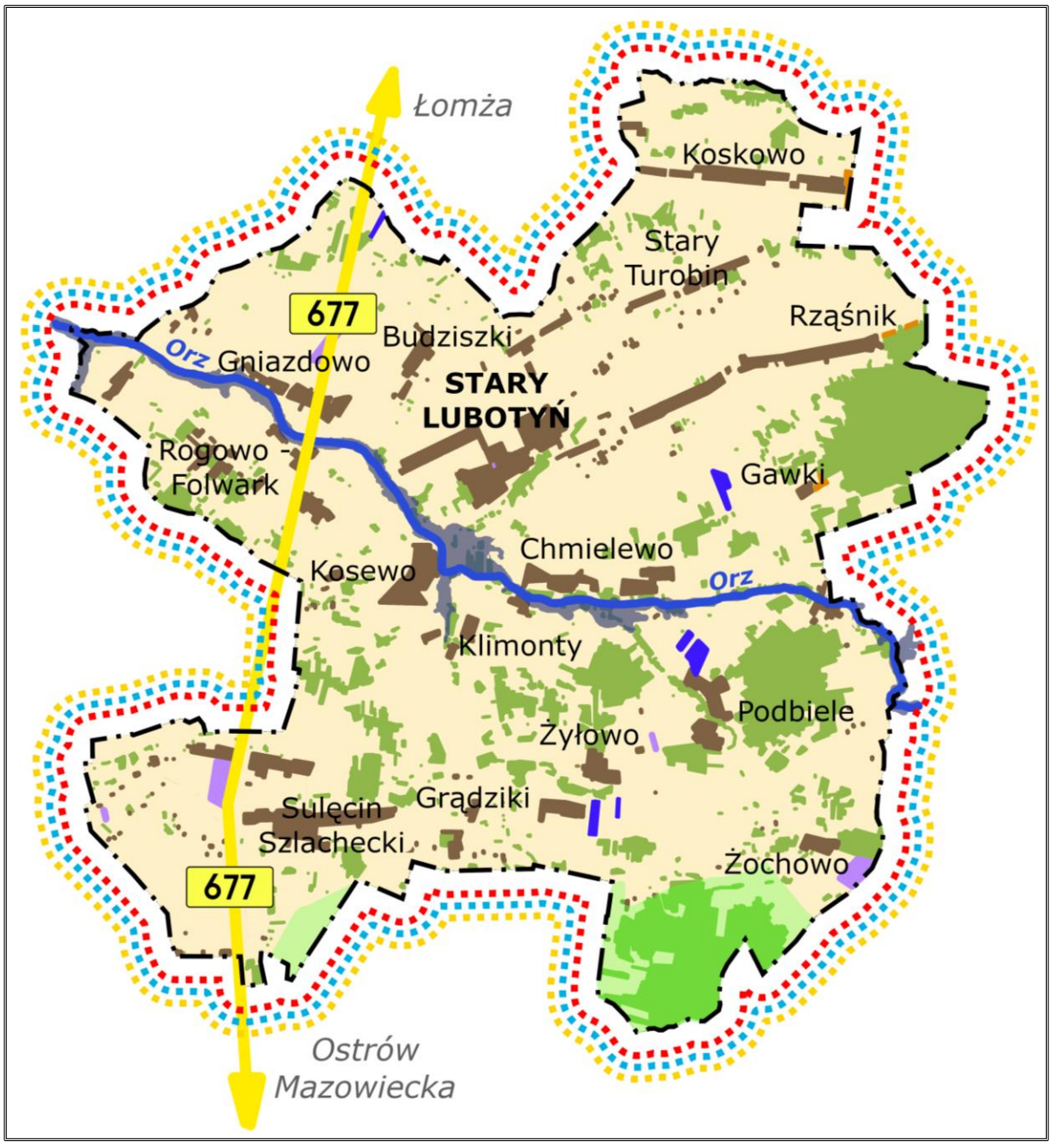

Źródło: Opracowanie własne na podstawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stary Lubotyń, Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze oraz ogólnodostępnych serwisów mapowych.

Legenda:

Strefy funkcjonalne polityki przestrzennej

obszary rolne

obszary wielofunkcyjne – zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej oraz rozproszonej na terenach rolnych

obszary zabudowy wypoczynkowo - mieszkaniowej

obszary usługowo - produkcyjne

obszary produkcji energii ze źródeł odnawialnych

obszary lasów i zadrzewień

System transportowy

droga wojewódzka nr 677

System osadniczy

granica Gminy Stary Lubotyń

STARY LUBOTYŃ ośrodek lokalny, siedziba gminy Stary Lubotyń

Kosewo miejscowość sołecka

System przyrodniczy

obszar szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Orz

formy ochrony przyrody: Obszar Natura 2000 Puszcza Biała

rzeka Orz

Obszary Strategicznej Interwencji

Ostrołęcki obszar strategicznej interwencji

MOF Ostrów Mazowiecka

obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Struktura funkcjonalno-przestrzenna województwa mazowieckiego

obszary cenne przyrodniczo: Obszar Natura 2000 Puszcza Biała

4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Stary Lubotyń

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej określono na podstawie kierunków rozwoju struktury przestrzennej Gminy, wskazanych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń (uchwała nr XIII/140/20 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 30 grudnia 2020 r.). Uwzględniono również zapisy zawarte w Prawie wodnym (Dz.U. z 2021 r. poz. 2233 ze zm.) dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, planach zarządzania ryzykiem powodziowym (PZPR) oraz w planie przeciwdziałania skutkom suszy.

Szanse rozwojowe gminy Stary Lubotyń należy wiązać głównie z rozwojem rolnictwa, funkcji obsługi mieszkańców gminy, transportu oraz z rozwojem przedsiębiorczości, m.in. związanej z produkcją żywności lub logistyką. Obszary atrakcyjne dla lokowania nowych inwestycji gospodarczych położone są:

- w miejscowościach Stary Lubotyń i Podbiele,
- wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 677 głównie przy węzłach z drogami powiatowymi,
- wzdłuż dróg łączących się z położoną w pobliżu granic gminy drogą krajową nr 8.

Ze względu na przewagę w powierzchni gminy użytków rolnych, w tym również o stosunkowo dobrej jakości (środkowa i północna część gminy), rolnictwo stanowi w gminie priorytetową rolę. Szczególnie korzystne warunki do rozwoju rolnictwa występują w północnej części gminy. Natomiast południowy jej obszar, ze względu na niższą jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest predysponowana do rozwoju funkcji poza rolniczych oraz ochrony przyrody. Z uwagi na zasoby i walory środowiska przyrodniczego oraz na zachowane zabytki kultury materialnej, zwłaszcza we wschodniej części gminy, w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksu leśnego Czerwonego Boru porastającego wzniesienia o znacznych wysokościach względnych, może rozwijać się funkcja rekreacyjna gminy związana z wypoczynkiem na własnych działkach rekreacyjnych oraz w gospodarstwach agroturystycznych.[37]

Dalszy rozwój zagospodarowania przestrzennego gminy będzie w dominującej części podporządkowany istniejącemu układowi przestrzennemu. Dotyczy to zwłaszcza rozwoju zagospodarowania mieszkaniowego i towarzyszącego mu zagospodarowania usługowego. Szczególna uwaga będzie zwrócona na lokalizację i kształtowanie przestrzenne obszarów produkcyjno-usługowych jako nowych centrów wzrostu ekonomicznego zlokalizowanych przy drodze wojewódzkiej nr 677 oraz znajdującej się w bliskim sąsiedztwie granicy gminy, drodze krajowej nr 8.

[37] Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń. Uchwała nr XIII/140/20 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 30 grudnia 2020 r.

Ponadto na obszarze gminy Stary Lubotyń w zakresie infrastruktury drogowej, została uwzględniona inwestycja celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym: budowa drogi S61 Ostrów Mazowiecka – obwodnica Augustowa, odc. Ostrów Mazowiecka - Szczuczyn. Inwestycja ta została podzielona na etapy, gdzie część z nich jest w trakcie realizacji, m.in. odcinek węzeł „Podborze" – węzeł „Śniadowo", który przebiega przez obszar gminy.

W polityce przestrzennej dotychczasowa struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy będzie zachowana poprzez:

- koncentrację usług, w tym usług publicznych w miejscowości Stary Lubotyń,
- lokalizację zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej w poszczególnych sołectwach głównie w oparciu o wykształcony układ komunikacyjny, w strefie obsługi przez sieci infrastruktury technicznej,
- umiejscowienie zabudowy z zakresu usług, produkcji, składów i magazynów oraz obsługi komunikacji samochodowej w rejonach węzłów komunikacyjnych wiążących drogę wojewódzką, z układem dróg powiatowych i gminnych, oraz w otoczeniu drogi krajowej nr 8 (znajdującej się poza granicami gminy),
- lokalizację zabudowy wypoczynkowo-mieszkaniowej w obszarze o dużych walorach przyrodniczo-krajobrazowych we wschodniej części gminy, w sąsiedztwie wzniesień Boru Czerwonego,
- zachowanie dotychczasowego przeznaczenia obszarów o wysokich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych: kompleksów leśnych i dolin cieków wodnych.[38]

Ryzyko powodziowe

Według Map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego, dostępnych na stronie internetowej Informatycznego Systemu Osłony Kraju, na terenie gminy Stary Lubotyń występuje obszar szczególnego zagrożenia powodzią wzdłuż doliny rzeki Orz.

Zgodnie z art. 77 ust 1. pkt 3. ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku – Prawo wodne (Dz.U. z 2022 r. poz. 2625 ze zm.) na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zakazuje się lokalizowania nowych cmentarzy oraz gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania. Jednakże zgodnie z art. 77 ust. 3 ustawy Prawo wodne: „Jeżeli nie spowoduje to zagrożenia dla jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi, właściwy organ Wód Polskich może, w drodze decyzji, zwolnić od zakazu, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, określając warunki niezbędne dla ochrony jakości wód".

[38] Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń. Uchwała nr XIII/140/20 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 30 grudnia 2020 r.

Ponadto zgodnie z art. 390 ust 1. ustawy Prawo wodne przy lokalizowaniu na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz nowych obiektów budowlanych wymagane jest pozwolenie wodnoprawne.

Zaplanowane działania w ramach niniejszej Strategii Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2023-2030 należy realizować z uwzględnieniem zapisów poniżej przedstawionych planów zarządzania ryzykiem powodziowym (PZPR) i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

Na terenie gminy obowiązuje Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, przyjęty Rozporządzeniem rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. (Dz.U. poz. 1841). Głównym celem PZRP jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń i obniżeniu strat powodziowych. Obecnie trwają prace nad aktualizacją Planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Do działań przewidzianych w granicach gminy ustalonych w planie zarządzania ryzykiem powodziowym należą:

- analiza skuteczności systemu zarzadzania ryzkiem i rekomendacje zmian,
- wdrożenie systemu monitorowania i gromadzenia informacji o podtopieniach i suszach na obszarach zurbanizowanych i użytków rolniczych,
- analiza możliwości zwiększania retencji na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych.

Obszar gminy podlega również pod Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły. Na obszarze tym obowiązuje dokument o nazwie „Aktualizacja Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły" ustanowiony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2016 r. poz. 1911 ze zm.). Główne sposoby użytkowania wód według Planu Gospodarowania Wodami na obszarach Dorzecza Wisły to: pobór wody na cele komunalne, gospodarcze i przemysłowe, pobór wody na cele technologiczne i chłodnicze, pobór wody na cele rolnictwa, leśnictwa, energetyka wodna, żegluga, rybactwo i wędkarstwo. W roku 2022 zostanie ustanowiony nowy Plan gospodarowania wodami o nazwie „Druga aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły".

Wobec powyższego rekomendacją w zakresie kierunku działań w ww. zakresie jest aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp.

W granicach administracyjnych gminy znajduje się tylko jedna forma ochrony przyrody i jest nią Obszar Natura 2000 (Dyrektywa ptasia) Puszcza Biała (PLB140007). Dla ostoi ustanowiono plan zadań ochronnych, w którym wskazane zostały istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk, cel działań ochronnych oraz działania ochronne dla podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym działania dla gmin.

Przeciwdziałanie skutkom suszy prowadzi się zgodnie z Planem przeciwdziałania skutkom suszy przyjętym rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1615).

W planie przeciwdziałania skutkom suszy wskazano następujące działania w graniach gminy:

- zwiększanie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych,
- retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych,
- realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji.

Należy promować i w pierwszej kolejności rozważać działania zakładające naturalne metody retencji, a budowanie retencji sztucznej należy traktować jako działania ostatecznego wyboru. Nowe działania inwestycyjne w gospodarce wodnej, kształtowanie sztucznej retencji musi zostać poprzedzone szeregiem analiz, dotyczących ich warunków i procedur, które muszą być zgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami środowiskowymi oraz być adekwatne do potrzeb w zakresie retencji.

5. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Według Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 obszar strategicznej interwencji definiowany jest jako „wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna, łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne”.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze wyznacza w województwie mazowieckim dwa rodzaje Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI), uwzględniające również OSI z poziomu krajowego, wskazane w Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030

(KSRR 2030): problemowe w poziomie podregionów NUTS 3 oraz bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne.

Gmina Stary Lubotyń zakwalifikowana została do następujących obszarów strategicznej interwencji (OSI):

- zidentyfikowane na poziomie krajowym w SOR oraz KSRR 2030, wobec których politykę rozwoju adekwatną do przedmiotu delimitacji prowadzi Rada Ministrów RP:
  - obszary zagrożone trwałą marginalizacją,
- zidentyfikowane na poziomie wojewódzkim, wobec których politykę rozwoju adekwatną do przedmiotu delimitacji prowadzi Samorząd Województwa:
  - OSI - problemowe:
    - OSI regionu Mazowieckiego regionalnego: ostrołęcki obszar strategicznej interwencji,
  - OSI - Miejskie obszary funkcjonalne (MOF) - bieguny wzrostu:
    - MOF miast subregionalnych i miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze – potencjalne bieguny wzrostu: MOF Ostrów Mazowiecka.

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Obszary te cechują się peryferyjnym położeniem poza obszarami największych aglomeracji i słabą dostępnością transportową. Wyróżniają je m.in. problemy strukturalne w rolnictwie, wolny proces dezagraryzacji[39] lokalnych gospodarek, niski poziom przedsiębiorczości i niski zasób pozarolniczych miejsc pracy. Na tych obszarach identyfikuje się relatywnie niski poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych mieszkańców, niską mobilność zawodową, a tym samym niski poziom atrakcyjności inwestycyjnej. Problemem jest również deprywacja infrastruktury publicznej, co negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców. Obszary te borykają się z niekorzystną sytuacją demograficzną (starzenie się społeczeństwa, odpływ młodych i lepiej wykształconych osób, wyludnienie), a także ze słabym dostępem do podstawowych usług publicznych i dużym zapotrzebowaniem na świadczenia pomocy społecznej. Istotną kwestią jest wreszcie niewystarczająca zdolność instytucjonalna JST do efektywnego i skutecznego zarządzania procesami rozwojowymi. Istotnym zagrożeniem jest dalsze pogarszanie się i tak słabej pozycji konkurencyjnej tych obszarów oraz zmniejszanie się ich udziału w procesach rozwojowych, co może prowadzić do ich trwałej społecznej i ekonomicznej marginalizacji.

Polityka regionalna obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją powinna zostać ukierunkowana na promocję i wsparcie inwestycji prywatnych wykorzystujących lokalne

[39] Zmniejszanie znaczenia rolnictwa jako miejsca zatrudnienia i źródła pozyskiwania dochodów przez mieszkańców wsi, Rolniczy Magazyn Elektroniczny, https://cbr.gov.pl/

zasoby oraz integrację świadczenia usług w skali obszaru powiązanego funkcjonalnie. Wspierana powinna być również aktywizacja podmiotów publicznych, prywatnych, ekonomii społecznej i mieszkańców na rzecz rozwoju i współpracy, w tym poprzez szersze wykorzystanie partnerstw publiczno-publicznych i międzysektorowych. Polityka regionalna musi zostać ukierunkowana na pobudzanie procesów rozwojowych, m.in. poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej i terenów inwestycyjnych oraz prowadzenie działań w zakresie rewitalizacji i odnowy wsi w obszarach zdegradowanych. Oczekiwanym efektem takich działań powinien być rozwój lokalnych firm, w tym przedsiębiorstw społecznych, wzrost liczby lokalnych miejsc pracy, wzrost dochodów mieszkańców oraz bazy dochodowej samorządów terytorialnych. Korzystne będzie także wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z miastami, stanowiącymi lokalne ośrodki wzrostu w celu lepszego dostępu mieszkańców do rynku pracy oraz integracja usług, a przez to bardziej efektywne nimi zarządzanie.[40]

Ostrołęcki obszar strategicznej interwencji

Interwencja w OSI ostrołęckim zorientowana będzie na poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej i zwiększenie zdolności absorpcyjnych podregionu, z wykorzystaniem wewnętrznych potencjałów obszaru, w tym miast Ostrołęki i Ostrowi Mazowieckiej. W podregionie tym należy podejmować działania na rzecz poprawy skomunikowania podregionu z resztą województwa, zwłaszcza poprzez rozwój sieci kolejowej oraz powiązanej z nią komunikacji autobusowej.

Natomiast w kontekście poprawy warunków życia mieszkańców i stanu środowiska naturalnego, ważne jest zwiększenie dostępności do infrastruktury sieciowej, zwłaszcza kanalizacyjnej i gazowej. Ze względu na wysokie walory przyrodnicze i kulturowe obszaru, zasadne jest także wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej w celu bardziej efektywnego wykorzystania potencjału turystycznego dla rozwoju gospodarki podregionu.

Działania w OSI ostrołęckim skoncentrowane będą na wskazanych poniżej obszarach:

- poprawa dostępności obszaru poprzez:
  - rozwój transportu kolejowego z wykorzystaniem nowych i zmodernizowanych linii kolejowych, uzupełnienie sieci przystankowej oraz zwiększenie liczby połączeń,
  - rozwój zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego poprawiającego dostępność przystanków kolejowych i centrów lokalnych,
- ochrona oraz wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego poprzez:
  - rozwój rolnictwa ekologicznego,

[40] Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

- wykorzystanie potencjału przyrodniczego, w tym obszarów nadrzecznych i leśnych, na potrzeby rekreacyjno-wypoczynkowe, np. agroturystyki,
- modernizację istniejącej infrastruktury turystycznej oraz budowę nowych szlaków turystyki aktywnej,
- rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych.[41]

MOF miast subregionalnych i miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze – potencjalne bieguny wzrostu.

W przypadku miasta Ostrów Mazowiecka jako miasta średniego tracącego funkcje społeczno-gospodarcze niezbędne jest efektywne wykorzystanie potencjału, którym dysponuje oraz wzmacnianie współpracy w obszarach funkcjonalnych, tak aby miasto to mogło pełnić rolę „bieguna wzrostu" w skali subregionalnej.

Efektywna współpraca i współzarządzanie w obrębie miejskich obszarów funkcjonalnych, skoncentrowane na niwelowaniu ponadlokalnych problemów i barier rozwojowych, przyczynią się do wzmocnienia powiązań funkcjonalnych między miastem i otaczającymi je obszarami. Pozwoli to na włączenie obszarów wiejskich w procesy rozwojowe i ich pobudzenie gospodarcze. Sprzyjać temu będzie koncentracja współpracy na:

- działaniach wspólnych dla wszystkich MOF,
- rozwoju lokalnych rynków pracy i aktywizacji zawodowej mieszkańców, w tym w zakresie dostosowania oferty edukacyjnej i doradztwa zawodowego, zapewniając równowagę popytowo-podażową na rynku pracy oraz niwelując zjawisko bezrobocia strukturalnego,
- zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej i wspieraniu przedsiębiorczości w celu rozwoju nowych gałęzi gospodarki, w tym w zakresie przemysłu przyszłości oraz zielonych (zrównoważonych) inwestycji,
- rozwoju uczelni wyższych w ośrodkach subregionalnych.[42]

Rysunek 4. Położenie Gminy Stary Lubotyń na tle obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją i miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze w województwie mazowieckim

[41] Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze, przyjęta uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 r.
[42] Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze, przyjęta uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 r.

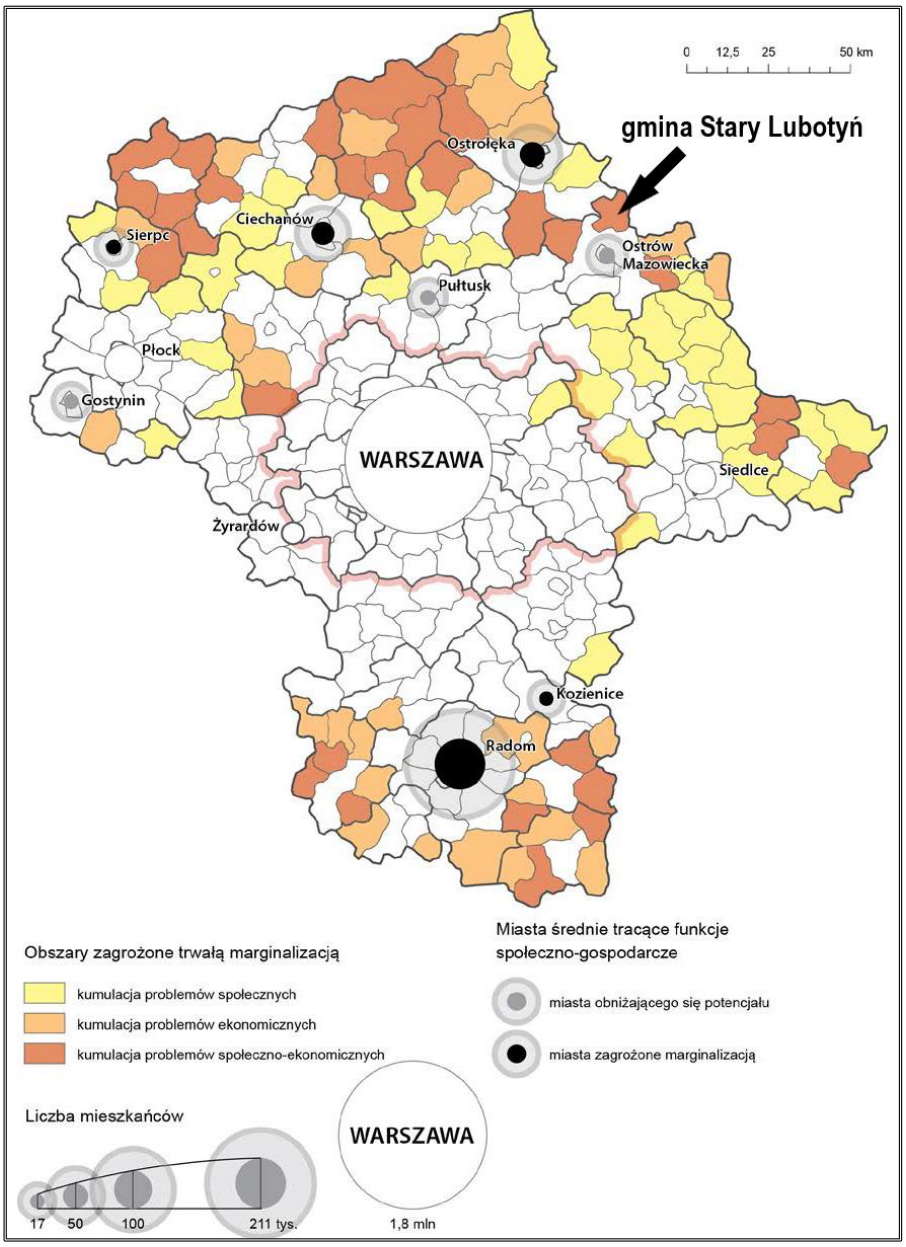

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze

Rysunek 5. Położenie Gminy Stary Lubotyń na tle obszarów strategicznej interwencji w województwie mazowieckim

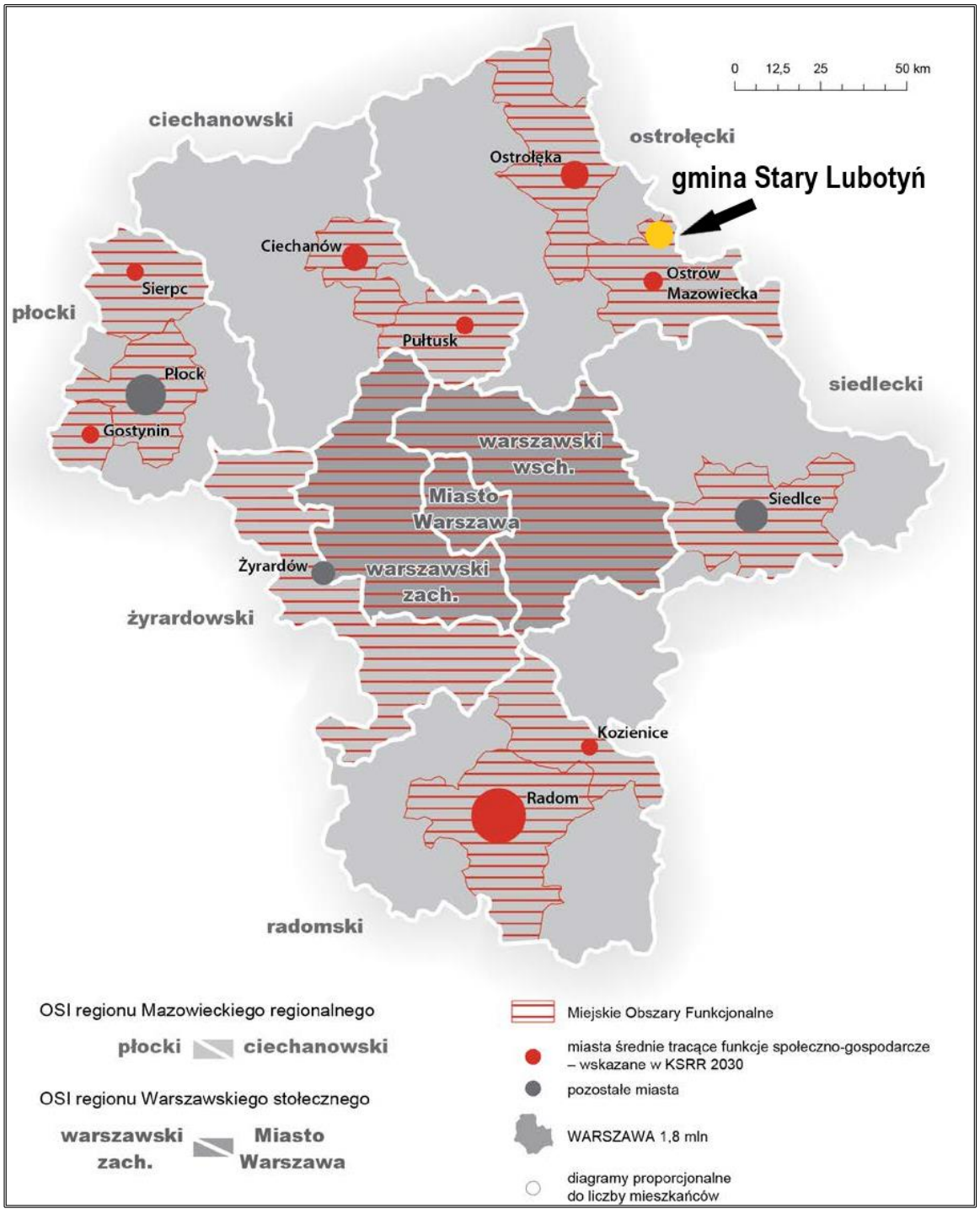

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze

6. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy Stary Lubotyń

Na terenie gminy Stary Lubotyń nie wyznacza się obszarów strategicznej interwencji na poziomie lokalnym.

7. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2023-2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie wdrażanie dokumentu, a następnie jego monitoring i ewaluację.

Działania wyznaczone w dokumencie wynikają z kompetencji Gminy oraz ze zdiagnozowanych problemów i potrzeb mieszkańców. Ich koordynacja należy do obowiązku władzy wykonawczej Gminy Stary Lubotyń – Wójta.

Wdrażanie Strategii będzie obejmować w szczególności:

- realizację przypisanych działań,
- ewaluację i monitorowanie procesu realizacji działań określonych w strategii,
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych działań od partnerów i interesariuszy strategii,
- koordynację procesu jej aktualizacji we współpracy z Radą Gminy Stary Lubotyń,
- zapewnianie promocji strategii,
- poszukiwanie, wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi pozabudżetowych źródeł finansowania dla działań.

Wójt Gminy Stary Lubotyń będzie koordynował realizację założeń Strategii, które wykonywane będą przez poszczególne referaty i pracowników Urzędu Gminy Stary Lubotyń oraz kierowników, dyrektorów gminnych jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych kierunków działań przydzielonych im ze względu na posiadane kompetencje w danym zakresie.

Rada Gminy Stary Lubotyń będzie wsparciem strategicznym przy realizacji strategii oraz podejmowaniu decyzji strategicznych.

Ponadto w Strategii znajdują się również działania, których realizację wspierać mogą, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy z terenu gminy, partnerzy społeczno-gospodarczy. Stąd istotne jest również wdrażanie skutecznych mechanizmów współdziałania między Gminą i pozostałymi zainteresowanymi. Wszyscy partnerzy zaangażowani, realizujący działania w ramach Strategii będą aktywnie współpracować z Gminą Stary Lubotyń (liderem i koordynatorem).

Rysunek 6. Podział zadań realizacji Strategii

Źródło: Opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy będzie wdrażana poprzez wykorzystanie instrumentów obejmujących narzędzia programowe i finansowe, których zakres przedmiotowy lub kierunki wydatkowania środków podlegają bezpośredniej kontroli ze strony organów samorządu. Należą do nich m.in. programy branżowe, strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów, uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, projekty międzysektorowe i międzyorganizacyjne, w tym zlecanie organizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym czy klubom sportowym.

Dodatkowo rekomendowane jest również przyjęcie i aktualizacja szczegółowych programów i planów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji w zakresie celów wskazanych w Strategii w poszczególnych dziedzinach (np. pomocy społecznej, ochrony środowiska, rewitalizacji, gospodarki niskoemisyjnej oraz pozostałych strategii i programów jednorocznych).

Wobec powyższego, dla sprawnej realizacji przedmiotowej strategii zasadne będzie opracowywanie i wdrażanie następujących dokumentów (strategii, programów, planów)

wykonawczych:

- Programu Ochrony Środowiska,
- Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
- Programu Opieki nad Zabytkami,
- Wieloletniego programu gospodarowania zasobem mieszkaniowym Gminy,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Programu Profilaktyki i rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Programu Przeciwdziałania Narkomani,
- Programu Wspierania Rodziny.

Ważnym aspektem wdrażania Strategii jest również zachęcanie lokalnej społeczności do aktywnego udziału w planowaniu i realizacji zaplanowanych działań, przyczyniających się do rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy. Pełna wersja Strategii znajdować się będzie na stronie internetowej Gminy oraz dostępna będzie do wglądu w Urzędzie Gminy Stary Lubotyń.

Monitoring wdrażania Strategii będzie służył identyfikacji osiąganych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami i celami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu pozyskanych informacji oraz danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji działań i osiągania celów,
- prognozowanie możliwych zmian warunków realizacji Strategii,
- podjęcie czynności naprawczych i zabezpieczających,
- informowanie lokalnej społeczności o osiągniętych efektach,
- zapewnienie spójności różnych dokumentów programowych.

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości Strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i działań strategii, rozwiązywanie problemów.

Ewaluacji podlegać będzie: materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen, a także ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji będzie realizowana w okresach rocznych, w oparciu o analizę wskaźnikową, na podstawie własnych danych i informacji

statystki publicznej generowanej przez Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, a także statystyk realizatorów działań. Organem odpowiedzialnym za monitorowanie będzie Wójt Gminy Stary Lubotyń, który realizuje swoje zadania poprzez jednostki podległe.

Ponadto do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących ze sprawozdań i raportów. Bezpośrednim wskaźnikiem wykonania Strategii będzie stopień realizacji zaplanowanych w niej działań.

Informacje przede wszystkim zawarte będą w sporządzanym w terminie do dnia 31 maja każdego roku, raporcie o stanie gminy, który wynika z nałożonymi na jednostki samorządu terytorialnego zobowiązaniem wynikającym z art. 28aa ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 40).

Prowadzony monitoring pozwoli na wykrycie zagrożenia w zakresie braku realizacji danego zadania i osiągnięcia założonych wskaźników oraz na ewentualną konieczność modyfikacji planowanych do realizacji działań lub podmiotów współpracujących przy ich realizacji.

Do roku od zakończenia realizacji Strategii sporządzony zostanie raport z ewaluacji zawierający podsumowanie efektów wybranych do realizacji działań w całym okresie jej wdrażania. Pozwoli to uzyskać pełny obraz i ocenę realizacji założeń Strategii. Będzie on również określał wnioski i rekomendacje, które pozwolą usprawnić proces wdrażania Strategii na kolejne lata.

8. Źródła finansowania Strategii Rozwoju

Zaplanowane do realizacji działania wskazane w Strategii, oprócz odpowiednich zasobów ludzkich i rzeczowych, muszą posiadać odpowiednie zasoby finansowe. Efektywna polityka rozwoju Gminy powinna wykorzystywać dostępne zewnętrzne środki finansowe oraz być dostosowana do możliwości budżetowych. Gmina Stary Lubotyń przystępując do realizacji danego działania, w pierwszej kolejności analizuje możność pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania na ten cel, tj.

- środki pochodzące z budżetu państwa,
- środki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego województwa, powiatu,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz w ramach Wspólnej Polityki Rolnej,
- fundusze celowe np. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej czy Funduszu Sprawiedliwości,

- fundusze Europejskiego Instrumentu Odbudowy,
- inne fundusze związane z funkcjonowaniem Unii Europejskiej np. Fundusze Norweskie, fundusze EOG),
- środki sektora pozarządowego oraz środki prywatne w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe rynku kapitałowego.

Główne źródła finansowania działań oraz wkładu własnego stanowi budżet Gminy. Część działań przewidzianych w Strategii należy do zadań realizowanych w ramach funkcjonowania gminnych jednostek organizacyjnych. Wobec tego środki na te działania pochodzić będą z dochodów własnych Gminy. Realizacja części działań zakłada również współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, stowarzyszeniami, pozostałymi partnerami. Współpraca ta może również opierać się na wspólnym finansowaniu działań, przekazaniu dotacji na ich realizację.

W poniższej tabeli przedstawiono szacunkowy harmonogram realizacji działań wyznaczonych w Strategii.

Tabela 9. Harmonogram realizacji działań Strategii Rozwoju Gminy

Cel operacyjny	Kierunki działań	Zadania	Okres wdrażania								Planowane źródło finansowania zadań
			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Cel strategiczny 1. Zintegrowane społeczeństwo i korzystne warunki mieszkaniowe											
Cel operacyjny 1.1 Tereny przygotowane pod rozwój budownictwa mieszkaniowego	Wzrost powierzchni uzbrojonych terenów pod mieszkalnictwo z obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego	Wyznaczenie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe w planach zagospodarowania przestrzennego									Budżet własny Gminy
		Wyposażenie terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkalne w niezbędną infrastrukturę techniczną									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne; Budżet podmiotów realizujących zabudowę mieszkaniową.
	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa.	Modernizacja Strażnic Ochotniczej Straży Pożarnej									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Doposażenie jednostek OSP.									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
Cel operacyjny 1.2. Wysokie standardy infrastruktury społecznej	Poprawa stanu technicznego oraz dostępności obiektów użyteczności publicznej.	Modernizacja, przebudowa i rozbudowa budynków użyteczności publicznej.									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne, Środki prywatne.
		Doposażenie budynków użyteczności publicznej.									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Zwiększenie dostępu do usług medycznych wysokiej jakości.									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.

Cel operacyjny	Kierunki działań	Zadania	Okres wdrażania								Planowane źródło finansowania zadań
			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
	Efektywne funkcjonowanie instytucji samorządowych	Wzrost liczby usług publicznych świadczonych elektronicznie.									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Zmodernizowanie systemów obsługi klienta w instytucjach samorządowych.									Budżet własny Gminy.
		Racjonalna gospodarka zdolnością inwestycyjną Gminy Stary Lubotyń									Budżet własny Gminy.
	Poprawa jakości usług i dostępności żłobków, przedszkoli, jednostek oświatowych i sportowo-rekreacyjnych	Zapewnienie opieki dzieciom do lat 3 w żłobkach									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Zapewnienie opieki dzieciom do lat 6 w oddziałach przedszkolnych m.in. 8 godz. w ciągu dnia									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Modernizacja, rozbudowa i doposażenie oddziałów przedszkolnych									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Modernizacja i rozbudowa szkół									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Poszerzenie oferty edukacyjno-rozwojowo-wychowawczej przedszkoli i szkół									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Wspieranie edukacji pozaszkolnej dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.

Cel operacyjny	Kierunki działań	Zadania	Okres wdrażania								Planowane źródło finansowania zadań
			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
		Modernizacja, rozbudowa i budowa obiektów sportowo-rekreacyjnych									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
Cel operacyjny 1.3. Zintegrowane i zaktywizowane społeczeństwo	Poprawa jakości życia we wszystkich grupach wiekowych mieszkańców	Rozszerzenie oferty usług społecznych skierowanych do wszystkich grup wiekowych									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Zwiększenie kompetencji zawodowych mieszkańców									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Ułatwienie dostępu do miejsc aktywizujących lokalną społeczność									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
	Integracja lokalnej społeczności	Utworzenie stref do aktywnego spędzania czasu wolnego									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Utworzenie nowych oraz utrzymanie dotychczasowych miejsc lokalnej integracji (m.in. kluby seniora, GOK, świetlice wiejskie),									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Organizacja wydarzeń integrujących lokalną społeczność									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
	Aktywizacja mieszkańców objętych opieką społeczną oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym	Zwiększenie liczby programów profilaktycznych i aktywizacyjnych mieszkańców.									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.

Cel operacyjny	Kierunki działań	Zadania	Okres wdrażania								Planowane źródło finansowania zadań
			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
		Zwiększenie skali wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży.									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Usunięcie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych.									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
Cel strategiczny 2. Efektywny sektor gospodarczy i ukształtowana oferta turystyczno - rekreacyjna											
Cel operacyjny 2.1. Atrakcyjna oferta inwestycyjna Gminy	Wyznaczenie i uzbrojenie w infrastrukturę techniczną terenów inwestycyjnych.	Wyznaczenie terenów inwestycyjnych w planach zagospodarowania przestrzennego.									Budżet własny Gminy.
		Uzbrojone w infrastrukturę techniczną tereny inwestycyjne.									Budżet własny Gminy, Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
	Pozyskanie nowych inwestorów i rozwój lokalnego sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła	Wdrożenie instrumentów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw (np. dostęp do doradztwa prawnego, finansowego, ulgi podatkowe)									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Opracowanie i wdrożenie systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
Cel operacyjny 2.2. Utworzona oferta turystyczno – rekreacyjna Gminy	Rozszerzenie oferty kulturalnej Gminy	Restauracja i rewitalizacja budynków zabytkowych wraz z ich otoczeniem									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Poprawa stanu technicznego obiektów instytucji kultury oraz zwiększenie dostępności do oferty kulturalnej									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Modernizacja i rozbudowa infrastruktury okołoturystycznej									Budżet własny Gminy;

Cel operacyjny	Kierunki działań	Zadania	Okres wdrażania								Planowane źródło finansowania zadań
			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
	Rozbudowa oferty turystyczno – promocyjnej Gminy										Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Modernizacja i rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Promocja turystyczno - rekreacyjna Gminy									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
Cel operacyjny 2.3. Wysoka jakość i dostępność infrastruktury technicznej	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej (oczyszczalnia ścieków ,sieć wodociągowa, kanalizacyjna, instalacje do odprowadzania ścieków, sieć elektroenergetyczna, światłowód, sieć gazowa)	Modernizacja gminnej oczyszczalni ścieków wraz z zakupem zestawu asenizacyjnego									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Modernizacja infrastruktury wodociągowej									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków									Budżet własny Gminy; Środki własne właścicieli nieruchomości; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Rozbudowa i modernizacja sieci elektroenergetycznej									Budżet własny Gminy;

Cel operacyjny	Kierunki działań	Zadania	Okres wdrażania								Planowane źródło finansowania zadań
			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
											Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
	Budowa, przebudowa i utrzymanie dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (oświetlenie uliczne, chodniki, drogi dla rowerów)	Remont i rozbudowa dróg lokalnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Realizacja spójnej sieci tras rowerowych zgodnych ze standardami wojewódzkimi oraz infrastruktury dla pieszych									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
Cel strategiczny 3. Harmonijny ład przestrzenny oraz czyste środowisko naturalne											
Cel operacyjny 3.1. Spójność zagospodarowania przestrzennego gminy	Harmonijne zagospodarowanie przestrzeni publicznej	Rozbudowa i przebudowa przestrzeni publicznej wraz z jej odpowiednim doposażeniem									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
	Bieżąca aktualizacja dokumentów planistycznych w oparciu o potrzeby rozwojowe gminy.	Stała aktualizacja zapisów w dokumentach planistycznych oraz opracowanie zmian i nowych dokumentów planistycznych									Budżet własny Gminy.
	Ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez modernizację i wsparcie obiektów zabytkowych oraz zachowanie dziedzictwa niematerialnego	Ochrona i modernizacja obiektów zabytkowych									Budżet gminy Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne Środki prywatne właścicieli
		Zachowanie i ochrona dziedzictwa niematerialnego									Budżet gminy Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne Środki prywatne właścicieli

Cel operacyjny	Kierunki działań	Zadania	Okres wdrażania								Planowane źródło finansowania zadań
			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Cel operacyjny 3.2. Czyste środowisko naturalne z wykorzystaniem OZE	Poprawa stanu powietrza atmosferycznego	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej									Budżet własny Gminy; Środki własne mieszkańców; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Wymiana indywidualnych źródeł ciepła na niskoemisyjne									Budżet własny Gminy; Środki własne mieszkańców; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Montaż OZE na potrzeby energetyczne budynków									Budżet własny Gminy; Środki własne mieszkańców; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
	Ochrona i zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego, w tym walorów krajobrazowych	Zachowanie w dobrym stanie obszarów cennych przyrodniczo na terenie gminy									Budżet własny Gminy; Środki własne mieszkańców; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
	Zrównoważone gospodarowanie wodami	Modernizacja i rozbudowa instalacji melioracyjnych									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Wdrożenie działań służących zmniejszeniu zużycia wody pitnej									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Ochrona naturalnych koryt cieków oraz ochrony naturalnej retencji gruntów, w szczególności retencji leśnej oraz retencji na obszarach zurbanizowanych									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Ochrona przeciwpowodziowa gminy									Budżet własny Gminy;

Cel operacyjny	Kierunki działań	Zadania	Okres wdrażania								Planowane źródło finansowania zadań
			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
											Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
	Efektywny system zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej.	Opracowanie procedur szybkiego reagowania na sytuacje kryzysowe									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Ochrona infrastruktury krytycznej									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Opracowanie wydajnego planu zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej									Budżet własny Gminy.
	Wydajny system gospodarowania odpadami	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Funkcjonalny system gospodarowania odpadami komunalnymi									Budżet własny Gminy; Środki własne mieszkańców; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Wsparcie z budżetu Gminy zadań dot. unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest na budynkach prywatnych oraz usuwania foli rolniczych									Budżet własny Gminy; Środki własne mieszkańców; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
	Edukacja ekologiczna	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie ochrony komponentów środowiska (geologia, rzeźba terenu, klimat, wody powierzchniowe i podziemne, gleby, szata roślinna, świat zwierzęcy)									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Prowadzenie edukacji ekologicznej w szkołach									Budżet własny Gminy;

Cel operacyjny	Kierunki działań	Zadania	Okres wdrażania								Planowane źródło finansowania zadań
			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
											Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.
		Edukacja i informacja w zakresie wsparcia finansowego wymiany źródeł ciepła									Budżet własny Gminy; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.

Źródło: Opracowanie własne

Poniżej opisano fundusze i środki zewnętrzne, które stanowią potencjalne źródła finansowania działań strategicznych.

Fundusze Europejskie na lata 2021-2027

Polityka spójności na lata 2021-2027 ma obejmować następujące fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST).

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego służy wzmacnianiu spójności gospodarczej i społecznej UE, w tym ma łagodzić dysproporcje w rozwoju europejskich regionów i zmniejszać braki w zakresie rozwoju regionów znajdujących się w najmniej korzystnej sytuacji.

Fundusz Spójności służy redukowaniu dysproporcji gospodarczych i społecznych oraz promowaniu zrównoważonego rozwoju. W jego ramach realizowane są strategiczne projekty w obszarach ochrony środowiska i transportu, w tym transeuropejskich sieci transportowych (TEN-T).

Europejski Fundusz Społeczny+ ma być głównym narzędziem UE służącym zwiększaniu spójności społecznej i gospodarczej, odpowiadaniu na wyzwania rynku pracy i wyzwania społeczne oraz stymulowaniu zrównoważonego rozwoju gospodarczego poprzez inwestowanie w kapitał ludzki.

W ramach **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich** wspierany jest rozwój wsi i obszarów wiejskich oraz sektor rolno-spożywczy. W perspektywie na lata 2021-2027 wyznaczono dziewięć celów w zakresie: zapewnienia rolnikom godziwych dochodów, zwiększenia konkurencyjności, poprawy pozycji rolnika w łańcuchach wartości, przyczyniania się do łagodzenia skutków zmian klimatu i przystosowywania się do nich, a także do zrównoważonej produkcji energii, wydajnego gospodarowanie glebą, różnorodności biologicznej i krajobrazu rolniczego, zmian strukturalnych i wymiany pokoleń, zatrudnienia i wzrostu gospodarczego na obszarach wiejskich, zdrowia, żywność i oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe.

Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspierają przedsięwzięcia, w formie instrumentów zwrotnych, z zakresu ochrony środowiska, efektywności energetycznej, energii odnawialnej, ekologii, ochrony przyrody oraz zarządzania gospodarką wodną i odpadową.

Rządowy Fundusz Dróg

Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (RFRD) stanowi kompleksowy instrument wsparcia realizacji zadań na drogach zarządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Jego celem jest przyspieszenie powstawania nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury drogowej na szczeblu lokalnym, stanowiącej ważny element prawidłowego funkcjonowania i rozwoju gospodarki oraz przyczyniającej się do poprawy poziomu życia obywateli.

Fundusz ma również na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej stanowi przy tym działanie komplementarne do inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym w odniesieniu do budowy systemu autostrad i dróg ekspresowych, przyczyniając się do stworzenia spójnego i zintegrowanego systemu transportowego.

Program Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego mają na celu dofinansowanie zadań z zakresu kultury o charakterze projektowym, z wyłączeniem stałej działalności kulturalnej podmiotów. Skierowane są do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, instytucji filmowych, szkół i uczelni wyższych, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, kościołów i związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych. Wyjątek stanowi jeden program – Ochrona zabytków, w ramach którego osoby fizyczne mogą również składać wniosek o wsparcie.

Fundusze norweskie i EOG 2014-2021

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (czyli tzw. Fundusze norweskie i EOG) to forma bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Norwegię, i Lichtenstein nowym członkom UE – kilkunastu państwom Europy Środkowej i Południowej oraz krajom bałtyckim. Głównym celem Funduszy norweskich i Funduszy EOG jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami-darczyńcami a państwem-beneficjentem.

Za koordynację wdrażania Funduszy norweskich i EOG w Polsce odpowiada Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju.

Programy w ramach III edycji Funduszy norweskich i EOG będą wdrażane do 2024 r. Wyjątek stanowi Fundusz Współpracy Dwustronnej, który będzie wdrażany do 30 kwietnia 2025 r.

Do programów tych należą:

- Rozwój przedsiębiorczości i innowacje,

- Rozwój Lokalny,
- Badania naukowe,
- Edukacja,
- Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu,
- Kultura,
- Zdrowie,
- Sprawiedliwość,
- Sprawy Wewnętrzne,
- Fundusz Współpracy Dwustronnej,
- Pomoc Techniczna,
- Fundusz NGO,
- Social Dialogue-Decent Work.

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)

Jest to kompleksowy program reform i projektów strategicznych. Jego celem jest wzmocnienie odporności gospodarczej i społecznej oraz budowa potencjału polskiej gospodarki na przyszłość. Powyższy Program ma odbudować kondycję gospodarki po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 i zapewnić jej większą odporność na przyszłe nieprzewidziane okoliczności. Środki przyznawane w ramach programu mają być przeznaczone na modernizację technologiczną, trafić do rodzimych firm oraz poprawić jakość życia Polaków i konkurencyjność naszej gospodarki.

W ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności Polska będzie miała do dyspozycji ok. 58,1 mld euro, w tym: 23,9 mld euro w formie dotacji oraz 34,2 mld euro w pożyczkach. Czas na wykorzystanie tych środków to rok 2026.

Środki muszą być przeznaczone na konkretne inwestycje, wpisujące się w kluczowe obszary dla UE: infrastruktura, transport, energia i środowisko, innowacje, cyfryzacja, zdrowie, społeczeństwo oraz spójność terytorialna.

Wobec powyższego Plan odbudowy ma na celu zbudowanie odporności poprzez realizację projektów w następujących obszarach:

1. Odporne społeczeństwo:
   - Ochrona zdrowia.
   - Edukacja.
2. Odporne państwo:
   - Cyfryzacja usług publicznych
   - Infrastruktura i komunikacja

3. Odporna gospodarka:
   - Umiejętności.
   - Nowe technologie.
4. Odporne środowisko:
   - Budynki.
   - Energetyka.

Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018 – 2027 (PROO) i Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO).

PROO to program bezpośredniego wsparcia rozwoju polskich organizacji obywatelskich. Dotacje w ramach programu będą przydzielane na rozwój instytucjonalny organizacji oraz realizację ich celów statutowych. Dotacje będzie można uzyskać zarówno na realizację wieloletniej strategii rozwoju organizacji, budowę kapitału żelaznego, ale także np. na zaspokojenie nagłych potrzeb w sytuacjach awaryjnych. Są uruchamiane konkursy dla mediów obywatelskich, organizacji strażniczych, think tanków.

Celem FIO jest natomiast dofinansowywanie projektów mających na celu zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne. Dotację można otrzymać na projekt społeczny. Zakres możliwych do zrealizowania działań obejmuje wszystkie obszary działalności pożytku publicznego. W ramach Programu wydzielone zostały cztery priorytety: „Małe Inicjatywy", „Aktywne Społeczeństwo", „Aktywni Obywatele", „Silne Organizacje Pozarządowe".

Fundusz Inwestycji Samorządowych

Fundusz Inwestycji Samorządowych zarządzany jest przez Polski Fundusz Rozwoju. Fundusz powstał z myślą o zapewnieniu kapitału niezbędnego dla realizacji inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Fundusz oferuje kilka instrumentów finansowych: kapitał wspólnika/akcjonariusza, pożyczka wspólnika/akcjonariusza, dług podporządkowany względem finansowania bankowego. Samorządy dokonują wyboru wspólnika jako akcjonariusza w trybie procedur konkurencyjnych. Głównymi sektorami objętymi tą formą finansowania są zadania użyteczności publicznej i zadania własne jednostek samorządu terytorialnego, w tym głównie drogi, ulice, mosty, sektor wodno – kanalizacyjny, infrastruktura społeczna, gospodarka odpadami, transport zbiorowy, ciepłownictwo, ochrona zdrowia. Samorządy mogą pozyskać również środki na obiekty: infrastruktury sportowej, infrastruktury wspierającej biznes czy infrastruktury miejskiej.

Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Analiza SWOT – wymiar społeczny 23
Tabela 2. Analiza SWOT – wymiar gospodarczy 23
Tabela 3. Analiza SWOT – wymiar przestrzenny (środowisko i infrastruktura) 24
Tabela 4. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe Gminy Stary Lubotyń 26
Tabela 5. Cele strategiczne i operacyjne 30
Tabela 6. Cel strategiczny: 1. Zintegrowane społeczeństwo i korzystne warunki mieszkaniowe 33
Tabela 7. Cel strategiczny 2. Efektywny sektor gospodarczy i ukształtowana oferta turystyczno - rekreacyjna 41
Tabela 8. Cel strategiczny 3: Harmonijny ład przestrzenny oraz czyste środowisko naturalne 47
Tabela 9. Harmonogram realizacji działań Strategii Rozwoju Gminy 70

Rysunek 1. Położenie gminy Stary Lubotyń na tle województwa mazowieckiego i powiatu ostrowskiego 9
Rysunek 2. Położenie Gminy Stary Lubotyń na tle struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa mazowieckiego 52
Rysunek 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Stary Lubotyń 54
Rysunek 4. Położenie Gminy Stary Lubotyń na tle obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją i miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze w województwie mazowieckim 62
Rysunek 5. Położenie Gminy Stary Lubotyń na tle obszarów strategicznej interwencji w województwie mazowieckim 64
Rysunek 6. Podział zadań realizacji Strategii 66